

2/2024

NEJVYŠŠÍ SOUD
ODDĚLENÍ ANALYTIKY
A SROVNÁVACÍHO PRÁVA

BULLETIN

Pravidelný přehled právních novinek se zaměřením na rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské unie, Evropského soudu pro lidská práva a zahraničních nejvyšších soudů.

ODDĚLENÍ

Oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu poskytuje odbornou poradenskou činnost pro soudce Nejvyššího soudu, jakož i pro soudce soudů nižších stupňů, v oblasti evropského práva.

SLOŽENÍ

Lívia Ivánková
livia.ivankova@nsoud.cz

Jan Bena
jan.bena@nsoud.cz

Anna Čermáková
anna.cermakova@nsoud.cz

Žofie Čermáková
zofie.cermakova@nsoud.cz

Patrik Provazník
patrik.provaznik@nsoud.cz

Jana Zápotocká
jana.zapotocka@nsoud.cz

KONTAKT

 Oddělení analytiky a srovnávacího práva
Nejvyšší soud

 Burešova 20
657 37 Brno

 +420 541 593 480

 international@nsoud.cz

 www.nsoud.cz

SOCIAL

BULLETIN

SVOBODA PROJEVU A KRITIKA STÁTU
NĚMECKO (STR. 6)

**(SOLIDÁRNÍ) ODPOVĚDNOST JEDNOTLIVCE ZA NEMAJETKOVOU
ÚJMU ZPŮSOBENOU „SHITSTORMEM“**
RAKOUSKO (STR. 7)

**K DÉLCE ŘÍZENÍ A PŘIMĚŘENOSTI PODMÍNĚNÉHO TRESTU
ULOŽENÉHO OBŽALOVANÉMU ZA TRESTNÝ ČIN
PROTI LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI V SEXUÁLNÍ
OBLASTI, JEHOŽ OBĚTÍ BYL NEZLETILÝ**
M. G. (STR. 11)

**K ROZDÍLNÉMU REŽIMU PŘEZKUMU DALŠÍHO
TRVÁNÍ VAZBY U MLADISTVÉHO**
SPIŠÁK (STR. 16)

**K PODMÍNKÁM PŘESHRAŇIČNÍHO PŘEDÁVÁNÍ
A POUŽITÍ DŮKAZŮ V TRESTNÍCH VĚCECH**
M. N. (ENCROCHAT) (STR. 20)

**K ODŠKODŇOVÁNÍ ZA ZPOŽDĚNÝ LET V PŘÍPADĚ
NEDOSTATEČNÉ KAPACITY PERSONÁLU
K ODBAVENÍ CESTUJÍCÍCH**
TOURISTIC AVIATION SERVICES LTD (STR. 21)

ÚVODNÍK

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

jsme opět velice rádi, že Vám můžeme přinést nové číslo Bulletinu oddělení analytiky a srovnávacího práva, které si i nyní klade za cíl osvěžit Vás poutavým odborným čtivem. Kromě zajímavých nedávných rozhodnutí vybraných vrcholných evropských soudů, Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora Evropské unie informujeme rovněž o obsahu aktuálního čísla Výběru rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro justiční praxi či o mezinárodním Newsletteru francouzského Kasačního soudu.

Z vnitrostátních soudů nás zaujal například německý Spolkový ústavní soud, který posuzoval rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo stěžovateli zakázáno kriticky se vyjadřovat vůči spolkové vládě. Zde dospěl mimo jiné k závěru, že státu nepřísluší ochrana cti založená na základních právech. Rakouský Nejvyšší soudní dvůr se pak ve svém rozhodnutí zaměřil na odškodňování za tzv. „shitstorm“ na internetových komunikačních platformách a konstatoval, že každý, kdo se na něm podílí, nese eventuální úhradu odškodnění společně a nerozdílně s dalšími účastníky.

Pokud se jedná o Evropský soud pro lidská práva, ani ten v poslední době nešetřil zajímavými rozhodnutími. Příkladem může být rozsudek ve věci *M. G.*, kde shledal porušení čl. 3 Úmluvy spočívající ve zdlouhavosti trestního řízení přičitatelné vnitrostátním orgánům a nepřiměřenosti podmíněného trestu za trestný čin sexuální povahy spáchaný na nezletilém. V neposlední řadě se v rámci stížnosti proti České republice ve věci *Spíšák* zabýval diskriminací při přezkumu dalšího trvání vazby v případě nezletilého v porovnání s dospělým, přičemž shledal, že k porušení čl. 14 ve spojení s čl. 5 Úmluvy došlo.

Z rozhodovací praxe Soudního dvora má potenciál zaujmout např. rozsudek ve věci *M. N. (EncroChat)*, kde měl příležitost upřesnit některé procesní a hmotněprávní podmínky pro předávání a používání důkazů podle směrnice o evropském vyšetřovacím příkazu. Ve věci *Touristic Aviation Services Ltd* se pak zabýval otázkou, zda nedostatečná kapacita personálu letiště při odbavování cestujících mohla představovat mimořádnou okolnost ve smyslu nařízení, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě, a tuto otázku podrobněji rozebral.

Příjemné čtení Vám přeje

redakce Bulletinu

V případě zájmu o pravidelné zasílání našeho Bulletinu se na nás můžete obrátit prostřednictvím e-mailu international@nsoud.cz.

Informace o ochraně osobních údajů naleznete na stránkách **Nejvyššího soudu**.

OBSAH

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI	... 4
MEZINÁRODNÍ NEWSLETTER FRANCOUZSKÉHO KASAČNÍHO SOUDU 2/2024	... 5
JUDIKATURA EVROPSKÝCH VRCHOLNÝCH SOUDŮ	
Německo: <i>Svoboda projevu a kritika státu</i>	... 6
Rakousko: <i>(Solidární) odpovědnost jednotlivce za nemajetkovou újmu způsobenou „shitstormem“</i>	... 7
Spojené království: <i>Ke slučitelnosti absence právní úpravy ochrání pracovníky proti opatřením jiným než propuštění z práce přijatým zaměstnavatelem za účast na stávce s čl. 11 Úmluvy</i>	... 8
JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA	
Boškocević: <i>K nepřijatelnému nátlaku při uplatňování práv dle Úmluvy</i>	... 10
M. G.: <i>K délce řízení a přiměřenosti podmíněného trestu uloženého obžalovanému za trestný čin proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, jež oběť byl nezletilý</i>	... 11
Nealon a Hallam: <i>Zamítnutím žádosti o odškodnění z důvodu justičního omylu nedošlo k porušení Úmluvy</i>	... 13
Spišák: <i>K rozdílnému režimu přezkumu dalšího trvání vazby u mladistvého</i>	... 16
JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE	
Greislzel: <i>K výkladu nařízení Brusel II bis v kontextu navrácení dítěte do třetího státu</i>	... 17
La Quadrature du Net a další: <i>Uchování a přístup k údajům o totožnosti odpovídajícím IP adrese ve světle základních práv</i>	... 18
M. N. (EncroChat): <i>K podmínkám přeshraničního předávání a použití důkazů v trestních věcech</i>	... 20
Touristic Aviation Services Ltd: <i>K odškodňování za zpožděný let v případě nedostatečné kapacity personálu k odbavení cestujících</i>	... 21
MONITORING LITERATURY	... 23

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI

Na konci května bylo zveřejněno druhé letošní číslo Výběru rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro justiční praxi, který přináší překlady stěžejních částí vybraných finálních rozhodnutí Soudu spolu s autorskými komentáři členů redakční rady.

Výběr je k dispozici v elektronické podobě na webu eslp.nsoud.cz. Aktuální číslo obsahuje pět rozsudků, konkrétně tyto:

- rozsudek ze dne 3. 10. 2023, Repeșco a Repescu proti Moldavsku, č. 39272/15, v němž se Soud vyslovil k výpovědím podaným v souvislosti se špatným zacházením během výslechů;
- rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 27. 6. 2023, Lenis proti Řecku, č. 47833/20, kde měl Soud příležitost vyjádřit se k zákazu zneužití práv jako korektivu zabraňujícímu zmaření a nepřipustnému omezení práv a svobod garantovaných Úmluvou;
- rozsudek ze dne 29. 6. 2023, Bijan Balahan proti Švédsku, č. 9839/22, ve kterém Soud posuzoval vydávání osob k trestnímu stíhání z pohledu závazků plynoucích z Úmluvy pro dožádaný stát;
- rozsudek ze dne 14. 9. 2023, Baret a Caballero proti Francii, č. 22296/20 a 37138/20, kde se Soud zaměřil na otázku umělého oplodnění po smrti manžela;
- rozsudek ze dne 14. 9. 2023, Ainis a ostatní proti Itálii, č. 2264/12, kde se Soud vyjádřil k pozitivním závazkům státu chránit život zadržené osoby ve smyslu čl. 2 Úmluvy v kontextu jejího předávkování na policejní stanici.

Jan Bena

MEZINÁRODNÍ NEWSLETTER FRANCOUZSKÉHO KASAČNÍHO SOUDU 2/2024

Zdroj

[Mezinárodní Newsletter Kasačního soudu \(anglicky\)](#)

[Mezinárodní Newsletter Kasačního soudu \(francouzsky\)](#)

Francouzský Kasační soud vydal v červnu letošního roku druhé číslo svého mezinárodního Newsletteru, jehož cílem je podpořit soudní dialog a usnadnit výzkum v oblasti srovnávacího práva.

Naleznete zde opětovně výběr komentovaných rozhodnutí Kasačního soudu o otázkách společného zájmu přesahujících hranice státu. Zaujmut tentokrát může třeba rozhodnutí, v němž se zabýval výkladem čl. 16 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel II bis upravujícího okamžik zahájení řízení u soudu [1]. Dospěl přitom k závěru, že za zahájení řízení u soudu se považuje okamžik, kdy je u soudu podán návrh na zahájení řízení nebo obdobná písemnost, za předpokladu, že žalobce následně neopomenul z neobalosti učinit potřebné kroky k doručení nebo oznámení tohoto návrhu nebo písemnosti žalovanému. V dalším zajímavém rozhodnutí Kasační soud objasnil působnost čl. 12 a 21 nařízení (EU) č. 596/2014 ze dne 16. dubna 2014 o zneužívání trhu a stanovil okolnosti, za kterých může být novinář podle těchto ustanovení sankcionován za šíření nepravdivých nebo zavádějících informací, které mohou vést k určení tržní ceny cenného papíru na neobvyklé nebo umělé úrovni [2].

Součástí tohoto Newsletteru je dále mimo jiné představení *parquet général* francouzského Kasačního soudu a jeho role.

Parquet général v čele s *procureur général* pomáhá Kasačnímu soudu plnit jeho funkci výkladu a sjednocování práva tím, že zcela nezávisle navrhuje řešení založená na obraně právního státu a obecného blaha. Za tímto účelem vydává poradní stanoviska.

Představeny jsou též vybrané aspekty francouzského práva. V rámci civilního práva je věnována pozornost nadměrnému obtěžování v rámci sousedských vztahů. V trestním právu pak psychiatrickým znaleckým posudkům a jejich významu v trestních věcech.

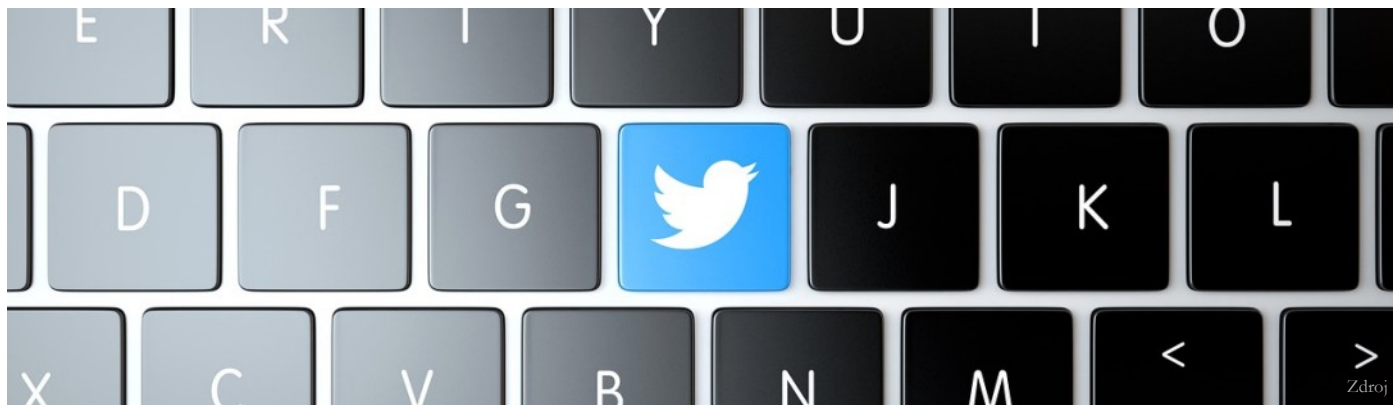
Naleznete zde i informaci o databázi, v níž Kasační soud zveřejňuje oficiální překlady svých významných rozhodnutí do anglického jazyka. Newsletter je dostupný zdarma na internetových stránkách Kasačního soudu v anglickém a francouzském jazyce.

Anna Čermáková

[1] Rozhodnutí Kasačního soudu ze dne 22. 11. 2023, dostupné v anglickém jazyce [zde](#) a ve francouzském jazyce [zde](#).

[2] Rozhodnutí Kasačního soudu ze dne 14. 2. 2024, dostupné v anglickém jazyce [zde](#) a francouzském jazyce [zde](#).

JUDUKATURA EVROPSKÝCH VRCHOLNÝCH SOUDŮ

Německo: Spolkový ústavní soud

Usnesení ze dne 11. 4. 2024, sp. zn. 1 BvR 2290/23

Svoboda projevu a kritika státu

Úplné znění rozhodnutí

Spolkový ústavní soud posuzoval rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo stěžovateli zakázáno kriticky se vyjadřovat vůči spolkové vládě. Stěžovatel namítal, že dotčené rozhodnutí porušuje jeho právo na svobodu projevu, které je zakotveno v čl. 5 odst. 1 věť 1 GG („Grundgesetz“ – německá Ústava). Dospěl k závěru, že státu nepřísluší ochrana cti založená na základních právech. Odvolací soud dále chybně kvalifikoval krátkou zprávu stěžovatele jako skutkové tvrzení, a tím bylo zasaženo do stěžovatelova práva na svobodu projevu.

Stěžovatel, který je novinářem a producentem videoobsahu na platformě Youtube, v srpnu 2023 zveřejnil na svém profilu na komunikační platformě „X“ krátkou zprávu: „Německo vyplatilo TALIBÁNU (!!!!!) v posledních dvou letech 370 MILLIARD EUR (!!!) na rozvojovou pomoc. Žijeme v bláznivci, absolutním, úplným, totálním, historicky jedinečném bláznivci. Co je to za vládu?“. Kromě tohoto komentáře obsahovala krátká zpráva také odkaz na článek na webu online zpravodajského časopisu s titulkem: „Německo opět platí rozvojovou pomoc Afghánistánu“ a náhled fotky dvou ministryní, která sloužila jako titulní fotka článku ve zmíněném online časopise.

Pár dní po zveřejnění krátké zprávy byl stěžovatel Spolkovou republikou, která byla zastoupena ministryní pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen „žalobkyně“), vyzván ke stažení zprávy, neboť se dle žalobkyně jednalo o nepravdivé skutkové tvrzení („Tatsachenbehauptung“). Žádné finanční prostředky z rozvojové pomoci neměly jít Talibánu, ale měly podporovat nevládní organizace a OSN. Poté, co stěžovatel výzvu neuposlechl, podala žalobkyně zdržovací žalobu, které soud nevyhověl. Žalobkyně proti tomuto rozhodnutí podala stížnost a odvolací soud pak stěžovateli nařídil, aby výrok stáhl, neboť dle jeho názoru mají i veřejnoprávní subjekty právo na ochranu cti podle civilního práva před útoky, které by mohly silně narušit důvěru obyvatelstva v práci předmětných in-

stitucí. Odvolací soud měl za to, že výrok stěžovatele mohl ve veřejnosti vyvolat dojem, že spolková vláda platí rozvojovou pomoc teroristickému režimu, což by mohlo ohrozit její důvěryhodnost. Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel ústavní stížnost, přičemž tvrdil, že rozhodnutím odvolacího soudu bylo zasaženo do jeho práva na svobodu projevu zakotveného v čl. 5 odst. 1 věť 1 GG. Dle jeho názoru odvolací soud nesprávně posoudil zprávu jako skutkové tvrzení.

Spolkový ústavní soud uvedl, že státu nepřísluší ochrana cti založená na základních právech a musí strpět i ostrou a polemickou kritiku. Svoboda projevu a s tím spojená svoboda kriticky se vyjadřovat je jedním z pilířů právního státu. Státním institucím sice ochrana před verbálními útoky může náležet, protože pro své fungování potřebují alespoň minimální úroveň důvěry veřejnosti, není však možné, aby takováto ochrana vedla k zaštitění státních institucí před (případně i ostrou) kritikou, která požívá zvláštní ochrany jako součást základního práva na svobodu projevu. V případě, že naproti sobě stojí právo na svobodu projevu a zájem státu na ochranu před verbálními útoky, je nutné právu na svobodu projevu přiznat mimořádnou důležitost, neboť vzniklo právě z důvodu ochrany možnosti kriticky se vyjadřovat o osobách v mocenském postavení.

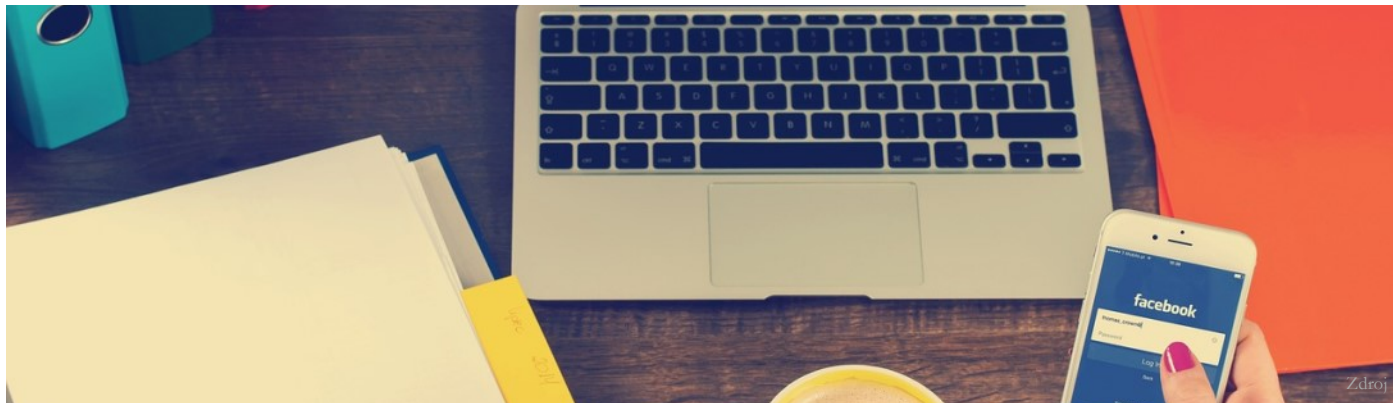
Při posuzování výroků je navíc třeba správně pochopit jejich význam. Rozhodnutí soudu, která jsou opřena o zjevně špatné posouzení smyslu výroku, porušují právo na svobodu projevu. Rozhodující pro výklad není ani subjektivní úmysl osoby, která výrok učinila, ani subjektivní chápání těch, kterých se výrok týká, nýbrž význam, který výrok má dle chápání nezaujatého průměrného publika. Navíc není možné vycházet pouze ze znění výroku, je třeba také posuzovat kontext a okolnosti, za kterých byl učiněn. Nesprávné posouzení totiž může vést k chybné kvalifikaci výroku jako skutkového tvrzení, urážky („Formalbeleidigung“) nebo hanlivé kritiky („Schmähekritik“), což má za následek, že tento výrok pak nepožívá stejné

míry ochrany svobody projevu jako hodnotové soudy („Werturteil“) bez urážlivého nebo hanlivého charakteru.

Odvolací soud nesprávně posoudil krátkou zprávu izolovaně bez odkazu na článek a tím opomenul smysl výroku a nesprávně krátkou zprávu kvalifikoval jako skutkové tvrzení. Ze způsobu uveřejnění krátké zprávy, která obsahovala odkaz společně s náhledem na článek online časo-

pisu, je zřejmý úmysl stěžovatele vytvořit mezi sděleními věcnou souvislost, což bylo zjevné i pro průměrného čtenáře. Na základě výše uvedeného Spolkový ústavní soud rozhodl, že bylo rozhodnutím odvolacího soudu stěžovatelé zasazeno do základního práva na svobodu projevu dle čl. 5 odst. 1 věty 1 GG a vrátil věc k dalšímu projednání.

Žofie Čermáková

Rakousko: Nejvyšší soudní dvůr

Rozhodnutí ze dne 26. 4. 2024, sp. zn. 6 Ob 210/23k

(Solidární) odpovědnost jednotlivce za nemajetkovou újmu způsobenou „shitstormem“

Úplné znění rozhodnutí

Rakouský Nejvyšší soudní dvůr ve svém rozhodnutí konstatoval, že tzv. „shitstorm“, neboli určitá nesouhlasná reakce veřejnosti převážně na internetových komunikačních platformách, kterou doprovázejí urážlivé nadávky, vzniká až zapojením více účastníků. Vzhledem k tomu, že není možné dokázat, který z mnoha příspěvků na komunikačních platformách nemajetkovou újmu způsobil, musí každý, kdo se na „shitstormu“ podílí a vyzývá k jeho šíření, počítat s tím, že bude muset nejprve nahradit celkovou újmu oběti a následně bude muset nést obtíže spojené s hledáním dalších pachatelů a riziko nedobytnosti (v případě jednotlivých pachatelů).

V roce 2021 jeden z účastníků demonstrace proti covidovým opatřením pořídil video, na kterém lze rozpoznat policistu (žalobce). Toto video bylo zveřejněno na sociální síti Facebook s následujícím popisem: Ať tvář tohoto policisty obletí svět. Tento policista na demonstraci v Innsbrucku eskaloval situaci. Dvaosmdesátiletý nevinný muž byl stržen na zem, zatčen a několik hodin vyslýchán. Tento policista je vinen. Na demonstraci k takovému incidentu opravdu došlo, ale žalobce se ho neúčastnil. Žalovaný příspěvek i s popisem sdílel na svém profilu, bez toho, aby si ověřil, že je informace pravdivá. Zároveň byl příspěvek celkově sdílen na více než 1 500 profilech. Situace, která vznikla vypuknutím „shitstormu“, a její následky byly pro žalobce velmi stresující. Taktéž musel vynaložit osobní prostředky k objasňování situace a vyhledávání osob, které příspěvek sdílely. Žalobce se tedy obrátil na rakouské soudy, přičemž především požadoval náhradu újmy, kterou utrpěl v důsledku vypuknutí „shitstormu“.

V první a druhé instanci soudy žalobci přiznaly náhradu újmy ve výši 450 EUR z požadovaných 3 000 EUR

z důvodu porušení ochrany osobních údajů a autorského práva. Částka byla určena s přihlédnutím k náhradě, která byla žalobci přiznána v separátním řízení dle mediálního zákona, tak, aby nedošlo ke dvojímu odškodnění. Zároveň soudy žalovanému nařídily na měsíc na svém profilu na sociální síti Facebook zveřejnit příspěvek, ve kterém odvolá své tvrzení směřovaná vůči žalobci. Odvolací soud ve svém rozhodnutí dále uvedl, že by bylo žádoucí, aby se Nejvyšší soudní dvůr vyjádřil k možnosti započtení částek přiznaných v řízení dle mediálního zákona a k otázce případné solidární odpovědnosti všech účastníků „shitstormu“.

Nejvyšší soudní dvůr se pak otázkou společné odpovědnosti všech účastníků „shitstormu“ zabíral a konstatoval, že je třeba se na situaci dívat komplexně a neposuzovat pouze izolovaně jednotlivé činy, které spočívají ve sdílení příspěvku na komunikační platformě. Vzhledem ke způsobu fungování těchto platform totiž nelze rozklíčovat, jak šly příspěvky za sebou a kdo byl ovlivněn kým. Nelze také určit, kdo z účastníků způsobil jakou újmu, neboť dle soudu vzniká „shitstorm“ až účastí mnohých. Součet jednotlivých újem, způsobených neoprávněným zveřejněním videa společně s výzvou k jeho šíření, se navíc nerovná celkové újmě vzniklé v důsledku „shitstormu“. Z těchto důvodů Nejvyšší soudní dvůr shledal, že v řešeném případě se jedná o solidární odpovědnost všech účastníků, a uložil žalovanému zaplatit žalobci 3 000 EUR jako celkovou náhradu nemajetkové újmy, která mu byla způsobena „shitstormem“. Nejvyšší soudní dvůr dále uvedl, že každý z účastníků shitstormu musí být srozuměn s tím, že bude muset žalobci nahradit celkovou újmu. Následně se pak může vyrovnat s ostatními účastníky „shitstormu“ v rámci regresního nároku, musí však nést obtíže spojené

s hledáním pachatelů a riziko nedobytnosti. Navíc mají dle Nejvyššího soudního dvora účastníci „shitstorm“, kteří jsou alespoň částečně vzájemně propojeni a vědí, komu příspěvek posílali, mnohem snadnější pozici k vyhledání dalších odpovědných osob a k rozdělení vynaložené náhrady újmy mezi sebou.

Co se týče otázky možnosti započtení náhrady újmy, kterou žalobce obdržel v separátním řízení dle mediálního zákona, Nejvyšší soudní dvůr shledal, že pokud má přiznaná náhrada újmy pokrýt tu samou újmu, musí být provedeno plné započtení. Nemělo by totiž dojít ke dvojí náhra-

dě za stejný čin, a to zejména z důvodu, že náhrada újmy má fungovat pouze jako kompenzační institut, nikoliv sankční. Proto by neměla přesahovat výši reálně utrpěné újmy. V daném případě je však dle názoru Nejvyššího soudního dvora nárok žalobce na zaplacení 3 000 EUR odůvodněn co do výše, vzhledem k masivnosti několika-násobného „útoků“ v podobě veřejné dehonestace a z toho plynoucího doprovodného stresu.

Žofie Čermáková

Zdroj

Spojené království: Nejvyšší soud

Rozsudek ze dne 17. 4. 2024, věc [2024] UKSC 12, Secretary of State for Business and Trade proti Mercer

Ke slučitelnosti absence právní úpravy chránící pracovníky proti opatřením jiným než propuštění z práce přijatým zaměstnavatelem za účast na stávce s čl. 11 Úmluvy

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Britské právo neobsahovalo právní úpravu, která by chránila pracovníky proti opatřením jiným než propuštění přijatým zaměstnavatelem za účast na stávce. Nejvyšší soud Spojeného království se v daném případě zabýval otázkou, zdali je tato situace slučitelná s požadavky čl. 11 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“) a zdali by nebylo možné vykládat § 146 zákona o odborech a pracovních vztazích (konsolidovaný) z roku 1992 [Trade Union and Labour Relations (Consolidation) Act 1992, dále jen „TULRCA“] způsobem slučitelným s Úmluvou. Dospěl k závěru, že taková interpretace není možná, a prohlásil, že toto ustanovení je neslučitelné s čl. 11 Úmluvy.

Žalobkyně, paní Mercer, byla zaměstnaná jako pomocná pracovníce v oblasti pečovatelských služeb u společnosti Alternative Futures Group Ltd. Žalobkyně zároveň působila jako zástupce odborové organizace UNISON a jako taková se podílela na plánování zákonné stávky na pracovišti a poté se jí i účastnila. Následně jí zaměstnavatel nařídil pozastavit výkon činnosti, přičemž v tomto období pobírala mzdu, avšak neobdržela náhradu za přesčasy, které by běžně vykonávala. Žalobkyně před soudem namítala, že jí byla suspendováním způsobena újma, přičemž jediným nebo hlavním cílem tohoto opatření bylo zabránit jí či jí odradit od účasti na činnosti v rámci odborové organizace nebo jí za tuto její činnost potrestat. V rámci řízení

vyvstala otázka týkající se § 146 TULRCA, která byla následně řešena před Nejvyšším soudem Spojeného království.

Toto ustanovení stanovuje ochranu pracovníků před nepříznivým zacházením ze strany zaměstnavatele, jehož jediným nebo hlavním účelem je zabránit jim nebo je odradit od účasti na činnosti odborové organizace, kterou vykonávají v tzv. „vhodné době“ (*appropriate time*). Za tuto „vhodnou dobu“ je dle § 146 odst. 2 TULRCA považován čas mimo pracovní dobu pracovníka nebo čas v rámci jeho pracovní doby, avšak pouze pakliže s tím zaměstnavatel souhlasí. Toto znamená, že ochrana před nepříznivým zacházením ze strany zaměstnavatele podle § 146 TULRCA dopadá pouze na případy, kdy je odborářská činnost vykonávána mimo pracovní dobu nebo v pracovní době se souhlasem zaměstnavatele. Stávka je naopak činností, která je typicky vykonávána v průběhu pracovní doby. Dle Nejvyššího soudu je zjevným záměrem tohoto ustanovení omezit ochranu na činnosti, které nejsou v rozporu s plněním základních povinností pracovníků vůči zaměstnavateli, což je odůvodněno i s přihlédnutím k ostatním ustanovením TULRCA. Ustanovení § 152 TULRCA stanovuje ochranu proti propuštění za účast na aktivitách v rámci odborové organizace, které jsou vykonávány v rámci „vhodné doby“, a tedy toto ustanovení se taktéž nevztahuje na propuštění za účast na stávce. Pravidla vztahující se na případy propuštění zaměstnance za

účasť na stávkach sú stanovené v inej časti TULRCA (príčomž podmienky, za nichž je takové propustenie zákonné, sú omezené). Lze proto shrnout, že § 146 TULRCA (ani žádné jiné jeho ustanovení) neobsahuje ochranu proti jiné újme, než je propustění ze zaměstnání, způsobené zaměstnavatelem pracovníkovi za účast na stávce.

Nejvyšší soud musel posoudit, zdali absence jakékoliv ochrany v tomto ohledu je v souladu s čl. 11 Úmluvy zakotvující svobodu shromažďování a sdružování. Soud v tomto ohledu provedl analýzu relevantní judikatury Evropského soudu pro lidská práva, přičemž z ní vyvodil, že dle štrasburského soudu je právo na stávku chráněno čl. 11 Úmluvy, ale nepředstavuje jeho samotné jádro a není absolutní. Nejvyšší soud také poukázal na to, že Evropský soud pro lidská práva odlišuje situace, kdy stát samotný jedná jako zaměstnavatel a postihuje své zaměstnance, oproti situacím, kdy má stát jakožto regulátor pozitivní závazek přijmout právní úpravu na ochranu práv pracovníků zaměstnaných v soukromém sektoru podle čl. 11 Úmluvy, přičemž ve druhém případě stát disponuje širokým prostorem pro uvážení. Předmětný případ přitom spadá pod druhou situaci, tedy existuje pozitivní závazek státu přijmout právní úpravu na ochranu práv pracovníků zaměstnaných v soukromém sektoru. Přijatá právní úprava přitom musí zajistit spravedlivou rovnováhu mezi protichůdnými zájmy a každé ustanovení právní úpravy, které omezuje ochranu práv podle čl. 11 Úmluvy, musí být odůvodněno. I přes široký prostor pro uvážení přiznaný státům jej nelze považovat za neomezený. Nejvyšší soud vy-

slovil myšlenku, že právo zaměstnavatele uložit pracovníkovi jakoukoli sankci (jinou než výpověď) za účast na zákonné stávce ruší právo na zákonnou stávku. Pokud zaměstnanci mohou stávkovat pouze tak, že se vystaví nepříznivému zacházení, toto právo zaniká. Není přitom jasné, jakému legitimnímu cíli slouží úplná absence této ochrany. Ustanovení § 146 TULRCA tak podporuje a legitimizuje nespravedlivé a nepřiměřené jednání zaměstnavatelů. Úplná absence ochrany před jakoukoliv sankcí, jinou, než je propustění, za účast na zákonné stávce je tak v rozporu s pozitivními závazky plynoucími z čl. 11 Úmluvy.

Nejvyšší soud si dále kladl otázku, zdali by nebylo možné vykládat § 146 TULRCA takovým způsobem, který by byl v souladu s Úmluvou. Na tuto otázku odpověděl Nejvyšší soud negativně, jelikož by se dle něj jednalo o nepřijatelnou soudcovskou tvorbu práva. V předmětném případě totiž neexistuje jediné zřejmé legislativní řešení, které by zajistilo soulad s čl. 11, a zároveň zachovalo vhodnou rovnováhu mezi konkurujícími právy zaměstnavatelů a jejich pracovníků v takto politicky a sociálně citlivém kontextu. Nejvyšší soud se rozhodl na základě čl. 4 zákona o lidských právech z roku 1998 (*Human Rights Act 1998*, dále jen „HRA“) prohlásit § 146 TULRCA za neslučitelný s čl. 11 Úmluvy, jelikož neposkytuje žádnou ochranu před sankcemi jinými než propustění, které mají odradit nebo potrestat za účast na zákonné stávce.

Jana Zápotocká

JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Rozsudek ze dne 5. 3. 2024 ve věci Boškočević proti Srbstvu, č. 37364/10 K nepřijatelnému nátlaku při uplatňování práv dle Úmluvy

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Evropský soud pro lidská práva se v nadepsané věci vyslovil mimo jiné k odpovědnosti žalované vlády za počínání jednatele zákonem zřízené společnosti, jenž jednomu ze zaměstnanců sdělil, že podáním individuální stížnosti a odmítnutím poskytnout kopie relevantní korespondence se Soudem naplnil podmínky pro propuštění ze zaměstnání. Za těchto okolností Soud konstatoval, že účinné fungování systému individuálních stížností vyžaduje možnost svobodné komunikace stěžovatelů se Soudem při absenci jakéhokoliv přímého či nepřímého nátlaku na stažení či změnu stížnosti. Existenci nepřímého nátlaku je přitom třeba posuzovat s ohledem na konkrétní okolnosti případu, jakož i zranitelnost stěžovatele a jeho náchylnost k ovlivnění ze strany vnitrostátních orgánů.

Stěžovatel pracoval jako řidič pro zákonem zřízenou společností, jejímž posláním bylo spravovat jeden z národních parků na území Kosova. V řízení před vnitrostátními soudy úspěšně uplatnil proti svému zaměstnavateli (dále označovanému jako „dlužník“) nárok na doplacení rozdílu mezi skutečně vyplacenou mzdou a částkou, která mu měla náležet na základě rozhodnutí přijatých srbskou vládou. Následně vydal příslušný soud usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.

Protože však centrální banka zablokovala dlužníkům účet a jeho zaměstnanci tak přestali dostávat své mzdy, bylo jim nabídnuto uzavření dohody, na jejímž základě by vzali zpět své návrhy na nařízení výkonu rozhodnutí, zatímco dlužník se zavázal k výplatě dlužných částek ihned po odblokování jeho účtu. Stěžovatel tuto dohodu podepsal, avšak posléze u vedení dlužníka namítal, že byl k tomuto podpisu donucen proti své vůli zoufalou finanční situací, kterou mu způsobil dlužník. Proti této dohodě dokonce podal ústavní stížnost, která však byla odmítnuta, neboť nebyla individuálním aktem, jenž by bylo možné napadnout u Ústavního soudu.

Krátce poté, co se stěžovatel obrátil na Soud, mu bylo doručeno oznámení o tom, že porušil své pracovní povin-

nosti a naplnil tak podmínky pro skončení pracovního poměru. Porušení povinností mělo spočívat ve skutečnosti, že si u Soudu stěžoval na podnikání dlužníka, rozebíral jeho problémy a hledal viníka mezi členy vlády, jakož i v odmítnutí poskytnout dlužníkovi kopie dokumentů, které předložil Soudu. Přitom byl stěžovatel upozorněn, že pokud bude pokračovat stejným způsobem, bude bez dalšího propuštěn.

V řízení před Soudem stěžovatel v první řadě namítal porušení svého práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy pro nevykonání pravomocného rozhodnutí vydaného v jeho prospěch. Tvrdil zejména, že dohodu s dlužníkem podepsal proti své vůli, přičemž v jejím důsledku byl zavázán vzít zpět návrh na nařízení výkonu rozhodnutí.

Soud však odkázal na obecné zásady vyplývající z jeho konstantní judikatury a připomněl, že ti, kdo usilují o uplatnění dozorové pravomoci Soudu, jsou povinni nejprve využít opravné prostředky, které jim poskytuje vnitrostátní právní systém a které jsou dostatečné z hlediska stížností podle Úmluvy. Aby byl takový prostředek naprawy účinný, musí být schopen přímo napravit namítaný stav věci a musí poskytovat přiměřené vyhlídky na úspěch. V kontextu projednávané věci měl přitom Soud za to, že stěžovatel mohl před příslušným vnitrostátním soudem zahájit řízení o vyslovení neplatnosti dohody, avšak tohoto prostředku nevyužil. Jeho využitím, byť neúspěšným, by se mu navíc otevřel prostor k následnému podání ústavní stížnosti. Soud tak přitakal námitkám srbské vlády a stížnost pro porušení čl. 6 Úmluvy prohlásil za nepřijatelnou.

Stěžovatel však rovněž namítal zásah do svého práva podat individuální stížnost k Soudu, k čemuž mělo dojít doručením oznámení o naplnění podmínek pro propuštění ze zaměstnání v důsledku podání stížnosti. Tím měl být porušen závazek smluvní strany dle čl. 34 Úmluvy, že nebude nijak bránit účinnému výkonu práva podávat individuální stížnosti.

Před posouzením podstaty této stížnosti nicméně musel Soud rozhodnout, zda počínání jednatele dlužníka v dotčené věci mohla být připisována žalované vládě a mohla tak založit její odpovědnost podle Úmluvy. Za tímto účelem Soud přihlédl ke své judikatuře týkající se pojmu „nevládní organizace“ ve smyslu čl. 34 Úmluvy, a tím implicitně i k opačnému pojmu „vládní organizace“. Konstatoval, že kategorie „vládních organizací“ zahrnuje právnické osoby, které se podílejí na výkonu vládních pravomocí nebo provozují veřejnou službu pod kontrolou vlády. Zda konkrétní právnická osoba spadá do této kategorie je přitom třeba hodnotit ve světle jejího právního postavení a případně práv, která jí toto postavení poskytuje; povahy činnosti, kterou vykonává; kontextu, v němž ji vykonává; a míry její nezávislosti na politických orgánech.

V okolnostech projednávané věci vzal Soud v potaz, že hlavním účelem dlužníka bylo jednat ve veřejném zájmu, neboť správa národního parku je záležitostí obecného významu, k níž byly doposud pověřeny pouze zákonem zřízené společnosti. Rovněž dlužníkův hospodářský plán a tarify jím stanovené vyžadovaly souhlas vlády. Soud navíc vzal na vědomí, že podle účinné legislativy byl jednatel úředníkem, který vykonával veřejnou funkci. Vzhledem k výše uvedenému měl Soud za to, že dlužníka nelze považovat za „nevládní organizaci“ a že žalovaná vláda by měla

být podle Úmluvy považována za odpovědnou za počínání svého jednatele.

K meritu stížnosti Soud následně připomněl, že pro účinné fungování systému individuálních stížností je nanejvýš důležité, aby stěžovatelé mohli svobodně komunikovat se Soudem, aniž by byli vystaveni jakémukoli nátlaku ke stažení nebo změně stížnosti. „Nátlakem“ se přitom rozumí nejen přímý nátlak a zjevné zastrašování, ale též jakákoliv jiná nevhodná nepřímá jednání nebo kontakty, jejichž cílem je odradit stěžovatele od využití opravného prostředku podle Úmluvy. Zda tyto kontakty představují nepřijatelné praktiky je třeba posuzovat s ohledem na konkrétní okolnosti případu, jakož i zranitelnost stěžovatele a jeho náchylnost k ovlivnění ze strany vnitrostátních orgánů.

Stěžovateli v projednávané věci bylo přímo sděleno, že podmínky pro skončení pracovního poměru byly splněny v důsledku jeho stížnosti podané k Soudu a že bude bez dalšího propuštěn, pokud nepředloží kopie veškeré relevantní korespondence se Soudem. Za těchto okolností Soud nemohl než dospět k závěru, že tento typ komunikace představuje „nátlak“ a „zastrašování“. Konstatoval proto porušení čl. 34 Úmluvy.

Patrik Provazník

Rozsudek ze dne 20. 2. 2024 ve věci M. G. proti Litvě, č. 6406/21

K délce řízení a přiměřenosti podmíněného trestu uloženého obžalovanému za trestný čin proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, jehož obětí byl nezletilý

Úplné znění rozsudku

Evropský soud pro lidská práva shledal porušení čl. 3 Úmluvy v případě nezletilého stěžovatele, kterého se pokusil sexuálně napadnout partner jeho tety. Porušení spočívalo ve zdlouhavosti trestního řízení přičitatelné vnitrostátním orgánům (řízení trvalo téměř 6 let), která byla zapříčiněna především provedením několika lékařských prohlídek stěžovatele znalci. Soud také dovedl nepřiměřenost podmíněného trestu uloženého pachateli.

Stěžovatel byl dne 14. 8. 2014, v době, kdy mu bylo 17 let, napaden partnerem své tety, R. V. Ten spolu s dalšími příbuznými stěžovatele danou noc popíjel v bytě, v němž stěžovatel bydlel spolu se svojí matkou a dvouročním bratrem. Stěžovatel požádal R. V., aby se ztišil, na což R. V.

reagoval agresivně. Stěžovatel se zamkl v pokoji sdíleném s jeho bratrem a zavolal policii. R. V. následně násilně vnikl do pokoje, několikrát stěžovatele udeřil do hlavy a trupu, stiskl mu krk a genitálie, svlékl mu spodní prádlo a vyhrožoval mu, že jej znásilní. Útok byl následně přerušen příjezdem policie. Od 14. do 25. 8. 2014 byl stěžovatel hospitalizován, přičemž dle lékařské dokumentace z této hospitalizace utrpěl rány do břicha a pravé ledviny, lehký otřes mozku, trpěl tinnitem a poruchou přizpůsobení.

Téhož dne, kdy došlo k napadení stěžovatele, zahájila policie vyšetřování události, které trvalo více než jeden rok a 3 měsíce. V rámci přípravného řízení byla různými znalci provedena 3 lékařská vyšetření stěžovatele. Zpráva z prvního lékařského vyšetření totiž nebyla dostatečně odůvodněna a zpráva z druhého vyšetření byla zpracována

bez přihlídnutí k podkladům přípravného řízení. Třetí lékařské vyšetření pak mělo odstranit nedostatky předchozích dvou vyšetření a čekalo se na něj celkem 8 měsíců. R. V. byl v listopadu 2015 obžalován mj. z trestného činu sexuálního útoku na nezletilého ve stádiu pokusu. Prvoinstanční řízení trvalo celkem 3 roky a 2 měsíce. V lednu 2017 zažádal stěžovatel o provedení nového znaleckého lékařského vyšetření a zároveň o provedení psychologického a psychiatrického vyšetření jeho osoby s ohledem na posouzení dopadu trestného činu na jeho duševní zdraví, čemuž prvostupňový soud vyhověl. Závěry z již čtvrtého lékařského posudku se shodovaly se dvěma předchozími, tedy že stěžovatel neutrpěl žádná tělesná zranění. Zpráva o psychologickém a psychiatrickém posouzení stěžovatele uváděla, že stěžovatel trpěl v důsledku napadení posttraumatickou stresovou poruchou, která představovala lehkou újmu na zdraví. Státní zástupce následně požádal o změnu v obžalobě R. V., přičemž jej dodatečně obžaloval ze způsobení lehké újmy na zdraví. Dne 28. 1. 2019 uznal prvostupňový soud R. V. vinným z pokusu o sexuální útok na nezletilého a za způsobení lehké újmy na zdraví, odsoudil jej k trestu odnětí svobody v délce 3 let a uložil, aby R. V. zaplatil stěžovateli 6 000 EUR jako náhradu nemajetkové újmy. Jak stěžovatel, tak R. V. se proti prvostupňovému rozsudku odvolali. Odvolací soud následně změnil nepodmíněný trest odnětí svobody uložený R. V. na podmíněný. Nejvyšší soud následně toto rozhodnutí potvrdil. Celkově trvalo řízení ve věci stěžovatele 5 let a 11 měsíců.

Stěžovatel před Soudem namítal porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, Soud se však rozhodl věc podřadit pod čl. 3 Úmluvy. Soud nejprve připomenul obecné zásady relevantní pro věc, především požadavek rychlosti vyšetřování a nutnost, aby bez ohledu na konečný výsledek řízení fungovaly ochranné mechanismy stanovené vnitrostátním právem v přiměřených lhůtách. Soud dále upozornil na to, že pozitivní závazky podle čl. 3 Úmluvy zahrnují i sankce uložené na konci řízení. A ačkoli dle Soudu neexistuje absolutní povinnost, aby všechna trestní stíhání skončila odsouzením nebo uložením konkrétního trestu, vnitrostátní soudy by neměly dopustit, aby závažné útoky na tělesnou a duševní integritu zůstaly nepotrestány nebo aby závažné trestné činy byly potrestány příliš mírnými tresty.

Při posouzení předmětného případu Soud uznal, že vnitrostátní orgány nezůstaly nečinné. Konstatoval, že k celkové délce řízení nejvíce přispěla 4 lékařská vyšetření, jejichž cílem bylo zjistit závažnost zranění stěžovatele. Zprávy z prvního a druhého lékařského vyšetření trpěly závažnými nedostatky, a proto bylo nutné provést třetí vyšetření. Toto pak trvalo 8 měsíců, během nichž nebyly ve vyšetřování podniknuty žádné další kroky. Za toto zpoždění byl z části odpovědný stěžovatel, který nedodal potřebnou dokumentaci. Zpoždění však zapříčinily i další okolnosti, a sice že schůzka znalců byla zrušena, protože se někteří z nich nedostavili. Stěžovatel také nebyl odpovědný za to, že takových posouzení muselo být provedeno několik. Čtvrté lékařské vyšetření pak bylo provedeno v průběhu prvostupňového řízení na žádost stěžovatele, Soud však podotknul, že prvostupňový soud této žádosti

nemusel vyhovět. Soud dále upozornil na to, že v přípravném řízení nebylo nařízeno žádné vyšetření duševního zdraví stěžovatele; to nařídil až prvostupňový soud na žádost stěžovatele. Soud měl však za to, že bylo povinností vnitrostátních orgánů provést psychologické posouzení stěžovatele bez zbytečného odkladu a bez čekání na žádost stěžovatele. Instituce provádějící psychologické posouzení stěžovatele však posudek dokončila až po zhruba roce a 3 měsících od rozhodnutí soudu o žádosti o jeho provedení, přičemž po tuto dobu řízení před prvostupňovým soudem stálo. Soud v tomto ohledu připomněl, že je na státu, aby organizoval svůj soudní systém tak, aby jeho orgány mohly plnit požadavky plynoucí z Úmluvy. Soud dospěl k závěru, že celkově bylo možné délku vnitrostátního řízení přičítat vnitrostátním orgánům. Požadavek na rychlost řízení plynoucí z čl. 3 Úmluvy nebyl splněn.

Soud dále konstatoval, že požadavek, aby se stěžovatel podrobil několika lékařským vyšetřením kvůli tomu, že předchozí znalci neposkytli řádně odůvodněné a komplexní zprávy, jakož i požadavek, aby se podrobil psychologickému posouzení několik let po předmětných událostech, protože orgány opomněly takové posouzení nařídít v dřívější fázi řízení, představoval riziko, že mu bude způsobeno další trauma, a byl proto neslučitelný s povinností státu k náležitému zohlednění zvláštní zranitelnosti dítěte a tomu odpovídajících potřeb.

Konečně se Soud zabýval problematikou mírnosti trestu uloženého R. V. V daném případě se nejednalo o délku trestu jako takovou, nýbrž o to, že byl uložen trest podmíněný namísto nepodmíněného, který byl alespoň z části odůvodněn délkou vnitrostátního řízení. Soud nejprve připomenul, že otázky přiměřeného trestu v zásadě nespádají do působnosti Úmluvy, a následně zkoumal, zdali se uložený trest jevil jako zjevně nepřiměřený, a tedy porušoval jedno z nejdůležitějších práv Úmluvy. Článek 3 Úmluvy nevyžaduje, aby osoby, které spáchají (nebo se pokusí spáchat) trestný čin proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, musely v každém případě vykonat trest odnětí svobody. Rozhodnutí o podmíněném odkladu výkonu trestu v případech těchto trestných činů (obzvláště jsou-li spáchané na nezletilých) však musí být řádně odůvodněno, aby nevznikl pocit beztrestnosti a aby došlo k efektu účinného odstrašení od páchaní těchto činů.

V předmětném případě se Soud ztotožnil se stěžovatelem ohledně toho, že vnitrostátní soudy dostatečně neodůvodnily svůj závěr o podmíněném odkladu výkonu trestu R. V. Odvolací soud totiž nijak nevysvětlil, které okolnosti spáchání trestného činu nebo které aspekty osoby R. V. jsou důvodem pro jeho rozhodnutí o změně nepodmíněného trestu odnětí svobody na podmíněný. Nejvyšší soud se pak při rozhodování o dovolání nezaobíral argumenty stěžovatele směřující na přísné potrestání R. V., a sice argumentem nezletilosti stěžovatele, přítomnosti dvouletého bratra stěžovatele při napadení a předchozího trestního odsouzení R. V. Žádný z vnitrostátních soudů také nevzal v potaz skutečnosti, že se události staly v domě stěžovate-

le, kde se měl cítit bezpečně, že byl R. V. členem širší rodiny stěžovatele, a také některé další skutečnosti. Soud tedy shledal, že vnitrostátní soudy neposkytly dostatečné a přesvědčivé důvody pro podmíněný odklad trestu R. V. Za té konstelace dospěl k závěru, že délka vnitrostátního řízení (přičitatelná vnitrostátním orgánům) hrála stěžejní roli pro rozhodnutí o podmíněném odkladu trestu. Soud přitom uznal, že zmírnění trestu (resp. jeho odklad) může představovat prostředek nápravy při porušení práva obviněného na to, aby o jeho obvinění bylo rozhodnuto v přiměřené lhůtě, zakotveného v čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Toho se však nikdo v průběhu řízení nedovolával. Soud konstatoval, že rozhodnutí o podmíněném odkladu trestu nebylo přijato po pečlivém přezkoumání relevantních skutečností. Soud také vzal v potaz, že vnitrostátní soudy neuložily R. V. např. povinnost omluvit se stěžovateli, účastnit se progra-

mů nápravy chování, nekontaktovat stěžovatele či necho-
dit k němu domů. Za přiměřené sankce pak nebylo možné považovat ani zaplacení 1 000 EUR do státního fondu na podporu obětí trestných činů či uložení povinnosti kontaktovat probačního úředníka jednou za 2 týdny e-mailem a osobně se s ním setkat jednou za 2 měsíce. Sankce tedy neměly potřebný odrazující účinek a oběť je nemohla vnímat jako spravedlivé. Ani přiznaných 6 000 EUR z titulu nemajetkové újmy nebylo možné v předmětném případě považovat za dostatečné pro splnění závazků plynoucích z čl. 3 Úmluvy.

Vzhledem k výše uvedenému Soud konstatoval porušení čl. 3 Úmluvy.

Jana Zápotocká

Rozsudek velkého senátu ze dne 11. 6. 2024 ve věci Nealon a Hallam proti Spojenému království, č. 32483/19 a 35049/19

Zamítnutím žádosti o odškodnění z důvodu justičního omylu nedošlo k porušení Úmluvy

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Velký senát Evropského soudu pro lidská práva se zabýval otázkou, zda zamítnutím žádosti o odškodnění z důvodu justičního omylu došlo k porušení presumpce nevinny dle čl. 6 odst. 2 Úmluvy. Měl přitom možnost blíže se zaměřit na svou dosavadní judikaturu týkající se druhého aspektu presumpce nevinny spočívající v následné ochraně jednotlivců. Dospěl k závěru, že v případech otázek nákladů a nároků osob, které byly (dříve) obviněny z trestného činu, na náhradu škody není nutné ani žádoucí trvat na rozlišování mezi tím, zda došlo ke zproštění obžaloby či zastavení trestního stíhání, jak plynulo z jeho dosavadní judikatury. Ve všech případech, bez ohledu na povahu pozdějších souvisejících řízení a bez ohledu na to, zda trestní řízení skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením trestního stíhání, je třeba posoudit, zda rozhodnutí a odůvodnění vnitrostátních soudů nebo jiných orgánů v pozdějších řízeních znamenalo přičítání trestní odpovědnosti jednotlivci. V dané věci dospěl k závěru, že tomu tak nebylo, tudíž porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy neshledal.

První stěžovatel, pan Nealon, byl v roce 1997 odsouzen za pokus o znásilnění k doživotnímu trestu odnětí svobody s minimální dobou trestu v délce 7 let. Jeho odsouzení bylo později zrušeno poté, co analýza oblečení, které měla oběť v noci útoku na sobě, odhalila DNA neznámého

muže. Ač dle odvolacího soudu nové důkazy kompletně neprokazovaly nevinu pana Nealona, jejich vliv na jistotu, že daný trestný čin spáchal, považoval za podstatný. Pan Nealon ve vězení strávil 17 let a 3 měsíce.

Druhý stěžovatel, pan Hallam, byl v roce 2004 shledán vinným z vraždy a dalších dvou závažných trestných činů. Později vyšly najevo nové důkazy, přičemž odvolací soud konstatoval, že jejich kumulativní účinek zpochybnil, že se pan Hallam těchto trestných činů skutečně dopustil, a jeho odsouzení zrušil. Pan Hallam byl propuštěn na svobodu po 7 letech a 7 měsících.

Oba stěžovatelé následně žádali odškodnění z důvodu justičního omylu. Jejich žádosti o odškodnění byly posuzovány podle nového § 133 (1ZA) britského zákona o trestním soudnictví z roku 1988 (dále jen „zákon z roku 1988“), který byl změněn v roce 2014 v návaznosti na rozsudek velkého senátu Soudu ve věci *Allen proti Spojenému království* [1]. Podle dřívější právní úpravy bylo možno přiznat odškodnění v případě, že nová nebo nově zjištěná skutečnost nade vši pochybnost („beyond reasonable doubt“) prokazovala, že došlo k justičnímu omylu. Před přijetím § 133 (1ZA) neexistovala zákonná definice justičního omylu. Dle nové právní úpravy došlo pro účely odškodnění k justičnímu omylu pouze v případě, že nová nebo nově

zjištěná skutečnost nade vši pochybnost prokazovala, že se osoba trestného činu nedopustila.

Žádosti stěžovatelů o odškodnění byly ministrem spravedlnosti zamítnuty, protože toto kritérium v jejich případech nebylo splněno. Stěžovatelé rozhodnutí napadli před britskými soudy, přičemž argumentovali, že požadavky pro přiznání odškodnění uvedené v § 133 (1ZA) zákona z roku 1988 jsou neslučitelné s jejich právem na presumpci nevinu dle čl. 6 odst. 2 Úmluvy, protože vyžadují, aby prokázali svou nevinu. Vnitrostátní soudy však neslučitelnost tohoto ustanovení s čl. 6 odst. 2 Úmluvy neshledaly. Stěžovatelé se tak rozhodli obrátit na Soud. Věci se zabýval přímo velký senát poté, co se senát čtvrté sekce vzdal své pravomoci v jeho prospěch.

Soud na úvod konstatoval, že čl. 6 odst. 2 Úmluvy zaručuje právo každého, kdo je obviněn z trestného činu, být považován za nevinného, dokud jeho vina není prokázána zákonným způsobem, a v kontextu trestního řízení funguje jako procesní záruka. Připomněl však, že postupem času ve své judikatuře rozvinul druhý aspekt presumpce nevinu, jehož hlavním cílem je (bez ohledu na povahu případu) následná ochrana jednotlivců, kteří byli zproštěni obžaloby z trestného činu nebo jejichž trestní stíhání bylo zastaveno, před tím, aby s nimi veřejní činitelé a orgány veřejné moci jednali tak, jako by byli ve skutečnosti shledáni vinnými. Z pohledu práva jsou nevinní a musí s nimi tak být i zacházeno.

Soud dále shrnul svou dosavadní judikaturu týkající se druhého uvedeného aspektu čl. 6 odst. 2 Úmluvy, přičemž uvedl, že se v ní z převážné části řídil přístupem uvedeným v rozsudku ve věci *Allen*, pokud jde o tři různé skupiny případů, a to: (1) otázky nákladů a nároky osob, které byly (dříve) obviněny z trestného činu, na náhradu škody, přičemž je rozlišováno mezi a) řízeními, která následovala po zproštění obžaloby, a b) řízeními, která následovala po zastavení trestního stíhání; (2) případy občanskoprávních nároků na odškodnění podaných oběťmi; a (3) případy týkající se disciplinárních řízení.

Ve druhé a třetí skupině případů Soud bez ohledu na to, zda došlo ke zproštění obžaloby nebo k zastavení trestního stíhání, přikládal rozhodující význam tomu, zda napadená odůvodnění znamenala přičítání nebo potvrzení trestní viny. Toto platilo i pro případy spadající do druhé větve první skupiny. Problematičtější však byly případy spadající do první větve první skupiny, tedy případy týkající se nákladů a nároků na odškodnění osob, které byly (dříve) obžalovány z trestného činu, za situace, kdy došlo ke zproštění obžaloby.

Rozlišování mezi zproštěním obžaloby a zastavením trestního stíhání uplatňované pro první skupinu případů se rozvinulo v judikatuře Soudu v návaznosti na jeho rozhodnutí ve věci *Sekanina proti Rakousku* [2], přičemž vedlo k tomu, že byla poskytována vyšší úroveň ochrany osobám, které byly zproštěny obžaloby. Nyní však Soud dospěl k závěru, že toto rozlišování není nutné ani žádoucí nadále zachovávat. I když se na první pohled může zdát,

že zastavení trestního stíhání nemá stejný „očisťující“ účinek jako zproštění obžaloby, při bližším zkoumání není realita tak jednoznačná. Trestní stíhání může být zastaveno jednoduše pro nedostatek důkazů. Na druhou stranu u osob, proti nimž existoval dostatek důkazů k trestnímu stíhání (a možná i k odsouzení), může být stíhání zastaveno nebo mohou být zproštěny obžaloby pouze na základě formalit. Nezdá se, že by existoval rozumný důvod, proč by někdo měl být v příznivějším postavení jen proto, že jeho případ skončil zprošťujícím rozsudkem. Význam zastavení trestního stíhání se navíc může v jednotlivých případech a také v různých právních řádech lišit.

Soud též vyzdvihl, že již ve věci *Allen* [3] nepovažoval velký senát za vhodné zachovávat jasné rozlišení mezi zastavením trestního stíhání a zproštěním obžaloby. Ačkoli rozsudek ve věci *Allen* neznamenal výslovný odklon od dosavadní judikatury, přesto znamenal významné upřesnění, pokud jde o typ okolností, za nichž by Soud byl ochoten přiznat zvýšenou úroveň ochrany presumpce nevinu, kterou by osoba zproštěná obžaloby mohla vyvozovat z druhého aspektu čl. 6 odst. 2 Úmluvy. Podotkl také, že do této šedé zóny bude pravděpodobně spadat mnoho případů.

Rozdíl mezi zastavením trestního stíhání a zproštěním obžaloby se navíc neuplatňoval ani v případech občanskoprávních nároků na náhradu škody vznesených oběťmi, v případech disciplinárních řízení, či v případech jiných věcí spadajících pod druhý aspekt čl. 6 odst. 2 Úmluvy nepatřících do žádné z výše uvedených tří skupin.

Je zřejmé, že existují důležité politické důvody pro to, aby osvobozující rozsudek například nebránil přiznání náhrady škody oběti nebo ochraně ohroženého dítěte. Neexistuje však žádný zřejmý právní důvod, aby se zvýšená ochrana vztahovala pouze na malou podmnožinu případů týkajících se druhého aspektu čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

Soud tak dospěl k závěru, že bez ohledu na povahu pozdějších souvisejících řízení a bez ohledu na to, zda trestní řízení skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením trestního stíhání, rozhodnutí a odůvodnění vnitrostátních soudů nebo jiných orgánů v těchto pozdějších souvisejících řízeních, pokud jsou posuzována jako celek, porušují čl. 6 odst. 2 Úmluvy v jeho druhém aspektu, pokud vedou k přičítání trestní odpovědnosti jednotlivci. Přičítat někomu trestní odpovědnost znamená vyjádřit názor, že se dopustil trestného činu, a tím naznačit, že trestní řízení mělo skončit jinak.

Tento přístup odráží skutečnost, že na vnitrostátní úrovni mohou být soudci pověřeni, aby mimo rámec trestního obvinění rozhodovali ve věcech, které vycházejí ze stejných skutečností jako předchozí trestní obvinění, které nevedlo k odsouzení. Ochrana poskytovaná čl. 6 odst. 2 Úmluvy v jeho druhém aspektu by neměla být vykládána tak, že brání vnitrostátním soudům se v pozdějším řízení – v němž vykonávají jinou funkci než trestní soudce – zabývat stejnými skutečnostmi, o nichž bylo rozhodnuto v předchozím trestním řízení, pokud přitom dotyčné oso-

bě nepřičítají trestní odpovědnost. Na osobu, která byla osvobozena nebo jejíž trestní stíhání bylo zastaveno, se i nadále vztahují běžná vnitrostátní pravidla týkající se důkazů a důkazního standardu mimo trestní řízení.

Konečně Soud musel zodpovědět otázku, zda odmítnutí přiznání odškodnění stěžovatelům v kontextu okolností projednávané věci znamenalo, že jim byla přičítána trestní odpovědnost.

Soud na úvod upozornil, že čl. 6 odst. 2 Úmluvy nezaručuje osobě, jejíž trestní odsouzení bylo zrušeno, právo na odškodnění za justiční omyl. Právo na odškodnění stanovuje, za splnění určitých podmínek, čl. 3 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Jeho účelem vak není poskytnout právo na odškodnění, pokud tyto podmínky nebyly splněny. Spojené království navíc Protokol č. 7 nepodepsalo ani k němu nepřistoupilo. Soud taktéž konstatoval, že jeho úkolem není definovat „justiční omyl“, když tak nečiní čl. 3 Protokolu č. 7. Žalovaný stát se tedy mohl svobodně rozhodnout, jak pro tyto účely „justiční omyl“ sám definuje, a tím stanovit legitimní hranici, kdo z širší skupiny osob, jejichž odsouzení bylo na základě podaného opravného prostředku zrušeno, by měl mít nárok na odškodnění. Hranice však nesmí být stanovena tak, aby odmítnutí odškodnění samo o sobě přičítalo neúspěšnému žadateli trestní vinu.

Nové znění § 133 (1ZA) zákona z roku 1988 vyžadovalo pouze, aby se ministr spravedlnosti v rámci řízení o přiznání odškodnění vyjádřil, zda nová nebo nově zjištěná skutečnost nade vši pochybnost prokazovala, že žadatel daný trestný čin nespáchal. Nikoli však, aby se na základě důkazů, které byly k dispozici v řízení o opravném prostředku, vyjádřil, zda by žadatel o odškodnění měl být nebo by pravděpodobně byl zproštěn obžaloby nebo odsouzen, nebo k tomu, zda důkazy svědčily o jeho vině či nevině. Nelze tedy říci, že by odmítnutí odškodnění ministrem spravedlnosti přičítalo žadateli trestní vinu tím, že by vyjadřovalo názor, že je vinen spácháním trestného činu, čímž

by naznačovalo, že trestní řízení mělo být rozhodnuto jinak. Konstataování, že se nepodařilo prokázat velmi vysoký trestněprávní důkazní standard „nade vši pochybnost“, že žadatel nespáchal trestný čin – s odkazem na novou nebo nově zjištěnou skutečnost nebo jinak – se nerovná pozitivnímu závěru, že se osoba trestného činu dopustila.

V této souvislosti Soud zdůraznil, že čl. 6 odst. 2 Úmluvy ve svém druhém aspektu chrání nevinu z pohledu práva, a nikoliv presumpci faktické nevinu, jak tvrdili stěžovatelé. Ministr spravedlnosti nebyl podle § 133 (1ZA) zákona z roku 1988 povinen vyjádřit se k nevině žadatelů o přiznání odškodnění z pohledu práva a zamítnutí žádosti o odškodnění podle tohoto ustanovení nebylo v rozporu s jejich trvajícím nevinou v právním smyslu.

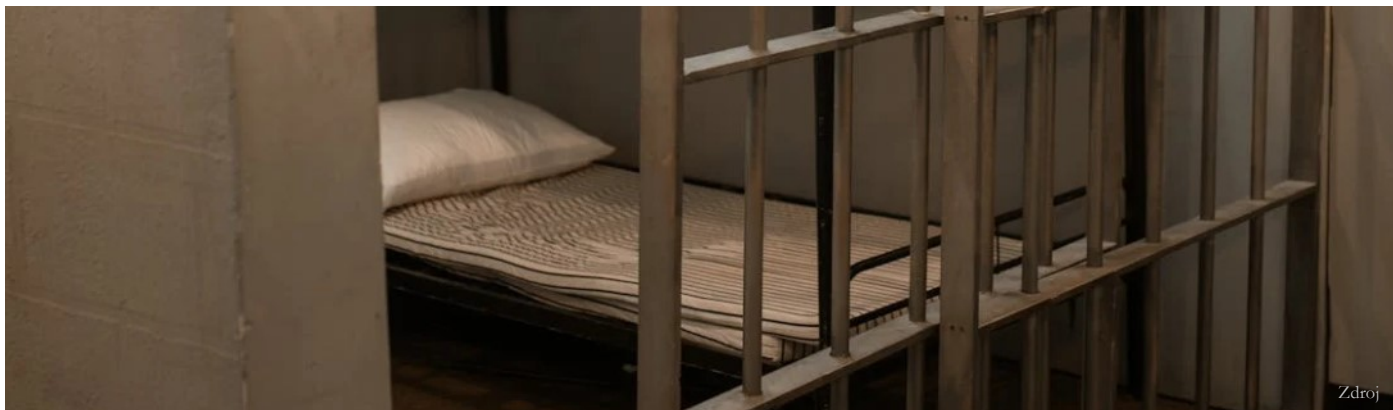
Soud tak uzavřel, že zamítnutí žádostí stěžovatelů o odškodnění neporušilo presumpci nevinu v jejím druhém aspektu. Zdůraznil přitom, že tento závěr neznamená, že by byl lhostejný k potenciálně zničujícímu dopadu neoprávněného odsouzení. Soudu však nepřísluší určovat, jak mají státy převést do materiální podoby morální závazky, které mohou mít vůči osobám, jež byly neprávem odsouzeny. Jeho úkolem bylo pouze určit, zda došlo k porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy v důsledku uplatňování vnitrostátního systému odškodnění, který byl koncipován jasně a fungoval restriktivně. Na základě výše uvedeného však dospěl k závěru, že tomu tak v dané věci nebylo, a tudíž nemohl konstatovat porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

Anna Čermáková

[1] Rozsudek velkého senátu ze dne 12. 7. 2013, Allen proti Spojenému království, č. 25424/09.

[2] Rozsudek ze dne 25. 8. 1993, Sekanina proti Rakousku, č. 13126/87.

[3] Věc *Allen* se stejně jako věc *Sekanina* týkala nároku osoby, která byla (dříve) obžalována z trestného činu, na odškodnění vůči státu.

Zdroj

Rozsudek ze dne 20. 6. 2024 ve věci Spišák proti České republice, č. 13968/22 K rozdílnému režimu přezkumu dalšího trvání vazby u mladistvého

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že odlišný režim automatického přezkumu dalšího trvání vazby v případě mladistvého na jedné straně a dospělého na straně druhé představoval porušení zákazu diskriminace ve smyslu čl. 14 Úmluvy ve spojení s právem na svobodu a osobní bezpečnost podle čl. 5 Úmluvy. Odlišný režim totiž nezohledňoval zvláštní charakteristiky nezletilých a jejich zranitelnost. Tento závěr neovlivnilo ani to, že v odlišných aspektech byl vazební režim pro mladistvé obecně příznivější než u dospělých.

Stěžovatel je českým státním příslušníkem, který – coby již podmíněně odsouzen a ve zkušební době – v roce 2020 ještě jako mladistvý čelil obviněním z trestných činů loupeže, těžkého ublížení na zdraví a pokusu o vraždu. S ohledem na tuto skutečnost byl z důvodu rizika opakování trestné činnosti umístěn do vyšetřovací vazby. Po třech měsících požádal o propuštění, neboť podle něj uplynula tříměsíční lhůta podle § 72 odst. 1 trestního řádu [1] pro automatický přezkum vazby. Vnitrostátní soud, stejně jako následně soud odvolací, tuto žádost odmítl z důvodu aplikace § 47 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže [2] coby *lex specialis*, který automatický přezkum dalšího trvání vazby neobsahoval (ale stanovil délku vazby v případě podezření ze závažné trestné činnosti na maximálně šest měsíců). S opravným prostředkem stěžovatel neuspěl ani u Nejvyššího soudu.

Před Soudem stěžovatel namítal porušení svého práva na svobodu a bezpečnost ve smyslu čl. 5, práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 a zákazu diskriminace ve smyslu čl. 14 Úmluvy. To vše z důvodu prodloužení jeho vazby a absence nároku na přezkum pokračování vazby co tři měsíce, který by mu v případě jeho dospělosti náležel.

Soud stěžovateli v první řadě přisvědčil v tom, že skutečnost, že mladiství postrádají nárok na automatický přezkum trvání vazby co tři měsíce, který však zletilým obviněným náleží, představuje odlišné zacházení, jež může odpovídat diskriminaci na základě věku. Věc tak posuzoval z hlediska zákazu diskriminace ve smyslu čl. 14 ve spojení s právem na svobodu a osobní bezpečnost ve smyslu čl. 5 Úmluvy.

Současně připomenul, že vyšetřovací vazba by v případě nezletilých měla být využívána coby krajní opatření a její trvání by mělo být co nejkratší. Přitom vyzdvihl, že pravidelný přezkum dalšího trvání vazby by mohl tomuto cíli napomoci. Kratší intervaly prodloužování vazby by rovněž mohly přispívat k předcházení nepřiměřenému zacházení s mladistvými. Mezi stranami zároveň nebylo sporu o tom, že předmětná věc spadala do oblasti práva na svobodu a osobní bezpečnost ve smyslu čl. 5 Úmluvy, přičemž problematika zákazu diskriminace se může promítnout do oblasti kteréhokoliv článku Úmluvy.

V kontextu projednávané věci tak bylo třeba vyzdvihnout, že ačkoliv státy podle Úmluvy nemají žádnou konkrétní povinnost poskytovat automatický pravidelný přezkum dalšího trvání vazby, v případě, že se uchýlí k zavedení takového opatření, je nutné, aby bylo se zákazem diskriminace v souladu. A to i za situace, kdy například vnitrostátní právní úprava poskytovala mladistvým obviněným v jiných ohledech celkově příznivější režim.

Dále se tak Soud zabýval otázkou, zda pro odlišnou vnitrostátní úpravu v případě mladistvých a dospělých existovalo rozumné zdůvodnění. V první řadě podotkl, že povinnost zaručit, že důvody pro zadržování obviněného nadále platí, se vztahuje na mladistvé stejně jako na dospělé. Přitom pokud existuje takovýto rozdíl v zacházení, důvodem by musely být zvláštní charakteristiky či zranitelnost mladistvých. V projednávané věci tomu tak nebylo – spíše naopak.

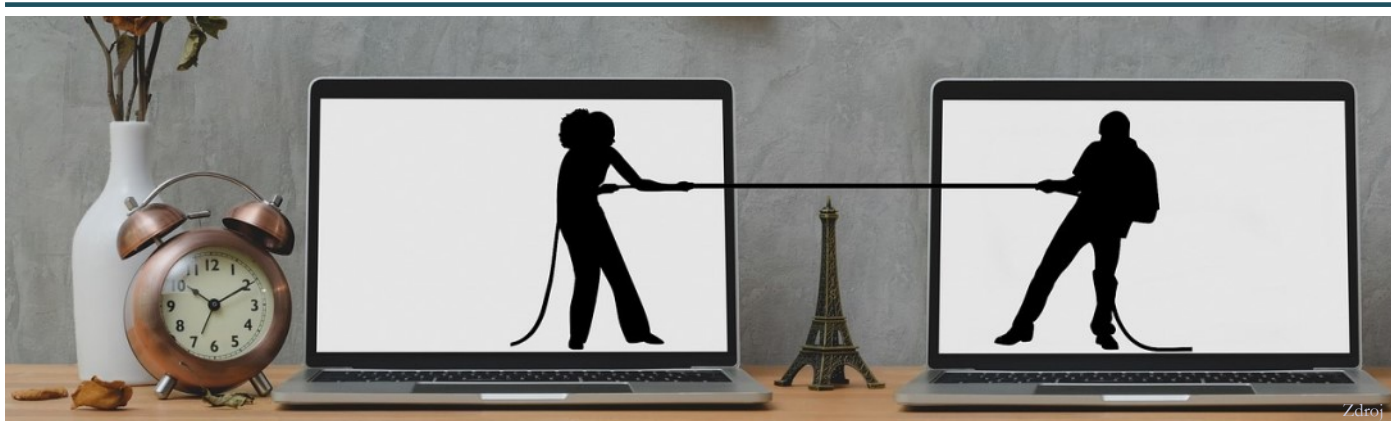
Zejména s ohledem na uvedenou skutečnost Soud dospěl k závěru, že v případě stěžovatele k porušení zákazu diskriminace ve smyslu čl. 14 ve spojení s právem na svobodu a osobní bezpečnost ve smyslu čl. 5 Úmluvy došlo.

Jan Bena

[1] Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

[2] Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.

JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE

Rozsudek ze dne 20. 6. 2024 ve věci Greislzel, C-35/23 K výkladu nařízení Brusel II bis v kontextu navrácení dítěte do třetího státu

Úplné znění rozsudku

Soudní dvůr Evropské unie rozhodl, že čl. 10 písm. b) bod i) nařízení Brusel II bis [1] (dále jen „nařízení“) neztrácí použitelnost pouze z důvodu, že byl orgán třetí země požádán o zahájení řízení o navrácení podle Haagské úmluvy z roku 1980 [2] (dále jen Haagská úmluva), které bylo bezúspěšné. Dále konstatoval, že pojem žádosti o navrácení dítěte ve smyslu čl. 10 písm. b) bod i) nařízení se na žádost o navrácení dítěte do jiného státu, než ve kterém mělo obvyklé bydliště bezprostředně před neoprávněným přemístěním nebo zadržováním, nevztahuje. V neposlední řadě Soudní dvůr konstatoval, že povinnosti plynoucí z čl. 11 odst. 6 až 8 nařízení se na řízení o navrácení dítěte, vedeného mezi orgánem třetího státu a státu členského, kam bylo dítě neoprávněně přemístěno nebo zde bylo zadržováno, nevztahují.

V původním řízení před předkládajícím soudem se jednalo o spor mezi německým otcem a polskou matkou, kteří v roce 2013 uzavřeli manželství. Manželé se postupně přesunuli do Švýcarska a v roce 2014 se jim zde narodilo dítě, které mělo německé a polské občanství. Od roku 2015 pak žila matka s dítětem v Německu, kde je otec navštěvoval, a následný rok se matka s dítětem přestěhovala do Polska. Zde matka od roku 2017 otci odpírala styk s dítětem a posléze mu sdělila, že zůstane v Polsku natrvalo. V červenci 2017 otec podal prostřednictvím švýcarského orgánu polským soudům žádost o navrácení dítěte do Švýcarska. Tato žádost byla zamítnuta. Důvodem bylo, že otec s jejich trvalým přestěhováním údajně souhlasil a že by v případě navrácení mohlo dojít k ohrožení nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu čl. 13 Haagské úmluvy. Otec poté neuspěl ani před polským odvolacím soudem.

V září 2017 matka zahájila před polským soudem řízení o rozvodu manželství a v červnu 2018 bylo dítě předběžně svěřeno do její péče. Otec podal nejprve před německým orgánem žádost o navrácení dítěte podle Haagské úmluvy, ale následně ji vzal zpět a poté podal u německého soudu žalobu, v níž se domáhal svěřeni dítěte do své výlučné péče a matce uloženi povinnosti navrátit dítě k němu do Švýcarska. Tato žaloba byla zamítnuta zejména z důvodu

nedostatku mezinárodní příslušnosti. Otec poté podal odvolání, přičemž odvolací soud se rozhodl předložit předběžné otázky Soudnímu dvoru.

Nejprve se předkládající soud tázal, zda musí být čl. 10 písm. b) bod i) nařízení vykládán v tom smyslu, že toto ustanovení přestává být použitelné pouze z toho důvodu, že ústřední orgán třetí země byl požádán o zahájení řízení o navrácení dítěte podle Haagské úmluvy a že toto řízení bylo bezúspěšné.

Soudní dvůr uvedl, že rozhodnutí, kterým vnitrostátní soud členského státu odmítl vyhovět žádosti o navrácení dítěte ve smyslu Haagské úmluvy, nevylučuje, aby se soud jiného členského státu mohl ve smyslu čl. 10 nařízení považovat za příslušný. Zejména konstatoval, že ve smyslu čl. 8 nařízení je příslušnost soudů obecně určována obvyklým bydlištěm dítěte v době podání žaloby. Z tohoto existuje výjimka v podobě výhrady čl. 9, 10 a 12 nařízení. Soudy státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště před svým neoprávněným přemístěním nebo zadržováním, jsou tak příslušné do okamžiku, kdy dítě získá své obvyklé bydliště ve státě jiném.

Soudní dvůr nicméně z nařízení nijak nedovodil, že by zvláštní příslušnost ve smyslu čl. 10 nařízení ztratila použitelnost v případě, že mezi orgány třetího a členského státu proběhlo bezúspěšné řízení o navrácení ve smyslu Haagské úmluvy z roku. Samotná skutečnost, že rodič zahájil řízení ve smyslu této úmluvy bezúspěšně prostřednictvím orgánu třetího státu a posléze se obrátil na orgány členského státu, neovlivňuje použití příslušnosti ve smyslu čl. 10 nařízení. V neposlední řadě právě v projednávané věci došlo k tomu, že k tvrzenému neoprávněnému přemístění dítěte došlo mezi dvěma členskými státy.

S ohledem na uvedené Soudní dvůr uzavřel, že čl. 10 písm. b) bod i) nařízení je nutno vykládat tak, že svoji použitelnost neztrácí pouze z důvodu, že byl orgán třetí země požádán o zahájení řízení o navrácení ve smyslu Haagské úmluvy, které bylo bezúspěšné.

Dále se předkládající soud dotazoval, zda se pojem „žádost o navrácení dítěte“ ve smyslu čl. 10 nařízení vztahuje na navrácení dítěte do jiného členského státu, než ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště před neoprávněným přemístěním nebo zadržením. Soudní dvůr konstatoval, že z tohoto článku neplyne, že by se žádost o navrácení dítěte měla vztahovat na jiný stát, než ve kterém mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před neoprávněným přemístěním nebo zadržením. Navázal, že je naopak v souladu se systematickou nařízením, aby takováto žádost o navrácení směřovala k návratu dítěte právě do státu, kde mělo obvyklý pobyt bezprostředně před neoprávněným přemístěním. Naopak žádost o přemístění dítěte do země, kde bezprostředně předtím obvyklé bydliště nemělo, tím spíše do třetí země, v souladu s logikou nařízení není.

Dospěl tedy k závěru, že pojem žádosti o navrácení dítěte ve smyslu čl. 10 písm. b) bod i) nařízení se na žádost o navrácení dítěte do jiného státu, než ve kterém mělo obvyklé bydliště bezprostředně před neoprávněným přemístěním nebo zadržením, nevztahuje.

V neposlední řadě se předkládající soud dotazoval, zda mají být čl. 11 odst. 6 až 8 nařízení vykládány v tom smys-

lu, že se ustanovení použije v řízení o navrácení dítěte podle Haagské úmluvy mezi třetí zemí a členským státem, na jehož území se toto dítě nyní nachází, pokud mělo dítě před přemístěním své obvyklé bydliště v jiném členském státě. Zde Soudní dvůr konstatoval, že z čl. 11 nařízení plyne, že se použije jen ve spojení s Haagskou úmluvou ve vztazích mezi členskými státy. S ohledem na uvedené tak uvedl, že povinnosti plynoucí z předmětných ustanovení se v rámci řízení o navrácení dítěte, vedeného mezi orgánem třetího státu a státu členského, kam bylo dítě neoprávněně přemístěno nebo zde bylo zadržováno, nepoužijí.

Jan Bena

[1] Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000.

[2] Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, přijata 25. 10. 1980 v Haagu, vyhlášená pod č. 34/1998 Sb.

Rozsudek pléna ze dne 30. 4. 2024 ve věci *La Quadrature du Net a další*, C-470/21 Uchovávání a přístup k údajům o totožnosti odpovídajícím IP adrese ve světle základních práv

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Plénum Soudního dvora učinilo v nadepsané věci významný krok směrem od dřívější rozhodovací praxe, když zmírnilo zásady spojené s možností členských států uchovávat a přistupovat k identifikačním údajům na základě IP adresy. V kontextu čl. 15 směrnice o soukromí a elektronických komunikacích [1] konkrétně Soudní dvůr rozhodl, že vnitrostátní opatření umožňující obecně a nerozlišující uchovávání IP adres, aby orgán veřejné moci mohl identifikovat osoby zpřístupňující díla chráněná autorským právem ke stažení na internetu, nemusí nutně představovat závažný zásah do práv zaručených Listinou základních práv Evropské unie. Uchovávání těchto údajů a přístup k nim však podléhá řadě podmínek a záruk.

Za účelem ochrany děl chráněných autorským právem před jejich zpřístupňováním na internetu bez svolení nositele práv přijala Francie vnitrostátní opatření, které zakot-

vilu mj. možnost Vysokého úřadu pro šíření děl a ochranu práv na internetu („Hadopi“) požadovat od provozovatelů elektronických komunikací totožnost, poštovní adresu, e-mailovou adresu a telefonní kontakt osoby, která zpřístupnila chráněná díla ke stažení na internetu. Účelem tohoto přístupu bylo umožnit Hadopi zahájit řízení proti identifikované osobě, které kombinuje výchovná a trestní opatření.

Žalobci ve vnitrostátním řízení namítali neplatnost vybraných ustanovení vnitrostátního opatření, která podle nich umožňovala nepřiměřený přístup k údajům o připojení v případě soudně trestných činů souvisejících s autorskými právy spáchaných na internetu, které nejsou závažné, bez předchozího přezkumu ze strany soudu nebo orgánu poskytujícího záruky nezávislosti a nestrannosti. V tomto shledávali rozpor jak s čl. 15 směrnice o soukromí a elektronických komunikacích, tak i s čl. 7, 8, 11 a 52 Listiny základních práv Evropské unie.

Předmětem posouzení Soudního dvora se tak staly tři předběžné otázky, jejichž podstatou bylo, zda výše uvedená ustanovení směrnice o soukromí a elektronických komunikacích či Listiny základních práv Evropské unie brání vnitrostátní právní úpravě, která orgánu veřejné moci pověřenému ochranou autorských práv povoluje přístup k údajům uchovávaným poskytovateli elektronických komunikací, které odpovídají IP adresám předem shromážděným organizacemi zastupujícími nositele práv, aby tento orgán veřejné moci mohl zjistit totožnost držitele takových IP adres a případně vůči němu mohl přijmout opatření, aniž by byl tento přístup podmíněn předchozím přezkumem ze strany soudu nebo nezávislého správního orgánu.

Soudní dvůr v plenárním zasedání v prvé řadě rozhodl, že jakékoliv plošné a nerozlišující uchovávání souboru IP adres nepředstavuje nutně závažný zásah do základních práv. Způsoby uchovávání těchto údajů však musí zaručit, že je vyloučeno jakékoliv kombinování uvedených IP adres s ostatními uchovávanými údaji, které by umožnilo vyvodit přesné závěry o soukromém životě osob, jejichž údaje jsou takto uchovávány. To vyžaduje zejména přijetí struktury uchovávání údajů, která zaručí skutečně úplné oddělení jednotlivých kategorií uchovávaných údajů a která bude pravidelně kontrolována jiným orgánem veřejné moci, než je orgán, který usiluje o přístup k osobním údajům uchovávaným poskytovateli služeb elektronických komunikací.

Pokud jde o požadavky související s přístupem k údajům o totožnosti odpovídajícím IP adrese, musí podle Soudního dvora vnitrostátní úprava stanovit jasná a přesná pravidla zajišťující, že uchovávané IP adresy mohou být použity pouze k zjištění totožnosti osoby, které byla konkrétní IP adresa přidělena, a zároveň vyloučí použití, které by umožnilo sledovat činnost dotyčné osoby on-line. Přístup k uchovávaným IP adresám pro účely cíle spočívajícího v boji proti soudně trestným činům obecně tudíž může být odůvodněn, je-li tento přístup povolen pouze za účelem zjištění totožnosti osoby podezřelé ze zapojení do takových soudně trestných činů. Pro účely konkrétního posouzení míry zásahu do soukromého života však nelze pominout specifické rysy kontextu, v němž k tomuto přístupu dochází, a zvláště všechny údaje a informace sdělené tomuto orgánu na základě použitelné vnitrostátní právní úpravy, včetně již existujících údajů a informací, které odhalují obsah.

V kontextu projednávané věci Soudní dvůr sice konstatoval, že nelze obecně vyloučit, že přístup k omezenému počtu údajů o totožnosti držitele IP adresy může tomuto orgánu veřejné moci poskytnout informace o určitých aspektech soukromého života uvedeného držitele, včetně citlivých informací, avšak v projednávané věci by k tomu

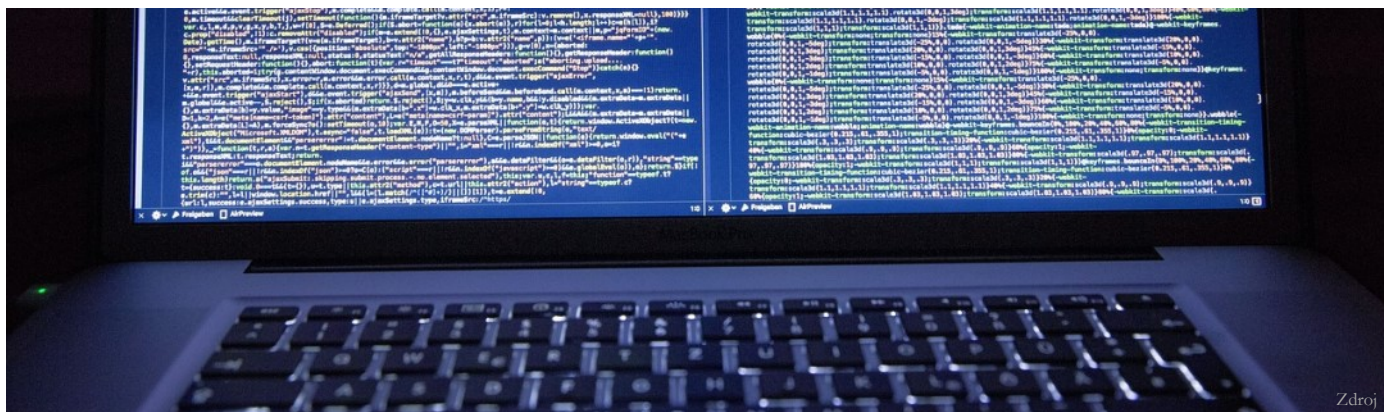
mohlo dojít pouze v atypických situacích. Různé skutečnosti totiž umožňují mít za to, že v projednávané věci zásah do soukromí osoby podezřelé z účasti na činnosti porušující autorská práva není nutně velmi závažný, neboť přístup k dotčeným osobním údajům je vyhrazen pouze pro omezený počet přísežných a pověřených zaměstnanců, jediným cílem přístupu je zjištění totožnosti osoby podezřelé z činnosti porušující autorská práva a tito zaměstnanci mají povinnost zachovávat důvěrnost.

Přístup k uchovávaným údajům přitom musí doprovázet hmotněprávní a procesní záruky, které reflektují míru zásahu do dotčených základních práv, jakož i míru citlivosti těchto údajů. Jednou z takových záruk je přitom požadavek předchozího přezkumu ze strany soudu nebo nezávislého správního orgánu. Tento je však podle závěrů Soudního dvora vyžadován pouze pokud s sebou přístup k osobním údajům nese riziko závažného zásahu do základních práv subjektu údajů v tom smyslu, že by mohl tomuto orgánu veřejné moci umožnit vyvodit přesné závěry o soukromém životě tohoto subjektu a případně vytvořit jeho podrobný profil. Naopak požadavek předběžného přezkumu se neuplatní, pokud zásah do dotčených základních práv, který s sebou nese přístup orgánu veřejné moci k osobním údajům, nelze kvalifikovat jako závažný. Tento přezkum však musí být upraven pro případ, kdy zvláštnosti vnitrostátního postupu upravujícího takový přístup mohou prostřednictvím propojení údajů a informací shromážděných postupně v jednotlivých fázích tohoto postupu umožnit vyvození přesných závěrů o soukromém životě subjektu údajů, a tudíž mohou představovat závažný zásah do základních práv.

Konečně Soudní dvůr připomněl, že subjekty údajů musí mít k dispozici účinné záruky proti rizikům zneužívajícího nebo neoprávněného přístupu a použití těchto údajů. Potřeba takových záruk je o to významnější v případě automatického zpracovávání osobních údajů. V takových případech je proto třeba, aby byl systém zpracování údajů pravidelně kontrolován nezávislým subjektem, který má postavení třetí strany, s cílem ověřit integritu systému, včetně ověření účinných záruk proti zneužití a proti jakémukoliv neoprávněnému přístupu k těmto údajům a jejich protiprávnímu využívání, přičemž tyto záruky musí tento systém zajistit, jakož i jeho účinnosti a spolehlivosti při odhalování nesplnění povinností, které kdyby se opakovalo, by bylo možné kvalifikovat jako hrubou nedbalost nebo porušení práv.

Patrik Provazník

[1] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích).

Zdroj

Rozsudek velkého senátu ze dne 30. 4. 2024 ve věci M. N. (EncroChat), C-670/22 K podmínkám přeshraničního předávání a použití důkazů v trestních věcech

Úplné znění rozsudku
Tisková zpráva

Velký senát Soudního dvora Evropské unie v kontextu trestního řízení vedeného v Německu, týkajícího se nelegálního obchodování s drogami za použití šifrované telekomunikační služby EncroChat, upřesnil některé procesní a hmotněprávní podmínky pro předávání a používání důkazů podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech (dále jen „směrnice o evropském vyšetřovacím příkazu“ nebo „Směrnice“). Zejména rozhodl, že vydání evropského vyšetřovacího příkazu za účelem předání důkazů, které již mají k dispozici příslušné orgány vykonávajícího státu, nepodléhá stejným hmotněprávním podmínkám, jaké se při shromažďování těchto důkazů uplatňují ve vydávajícím státě. Přesto právní rámec Směrnice zaručuje dodržování základních práv dotčených osob.

Vyšetřování ve Francii odhalilo, že pachatelé některých trestných činů používali telefony, které jim skrze službu EncroChat umožňovaly šifrovanou komunikaci. Speciální vyšetřovací tým proto se soudním povolením vyvinul software, jehož prostřednictvím získal data více než třiceti tisíc uživatelů této služby, včetně těch v Německu. O získané údaje projevil zájem zástupci německých orgánů, načež byla v Německu zahájena vyšetřování kvůli podezření z plánování a páchaní trestných činů pomocí šifrované komunikace. Vrchní státní zástupce posléze požádal prostřednictvím evropských vyšetřovacích příkazů o povolení použít údaje ze služby EncroChat v trestním řízení. Předkládající soud si v tomto kontextu kladl několik otázek týkajících se jejich legality ve světle požadavků směrnice o evropském vyšetřovacím příkazu.

Úvodní otázka směřovala k posouzení, zda je dána pravomoc státního zástupce vydat evropský vyšetřovací příkaz žádající o předání důkazů, které již mají k dispozici příslušné vnitrostátní orgány vykonávajícího státu, pokud by v čistě vnitrostátním řízení vedeném ve vydávajícím státě muselo být původní shromažďování důkazů nařízeno soudcem. Soudní dvůr uvedl, že evropský vyšetřovací příkaz může být vydán nebo potvrzen „justičním orgánem“, přičemž tento pojem je třeba vykládat ve spojení s pojmem „vydávající orgán“ ve smyslu čl. 2 písm. c) Směrnice, jehož jedinou podmínkou je příslušnost k provedení úkonu v čistě vnitrostátním řízení. Pokud

tedy v takovém řízení může předání důkazů nařídít státní zástupce, poté může rovněž vydat evropský vyšetřovací příkaz žádající o předání důkazů.

Soudní dvůr se dále vyjádřil k podmínkám pro vydání evropského vyšetřovacího příkazu ve smyslu čl. 6 Směrnice, jejichž splnění ověřuje vydávající orgán. Konstatoval přitom, že kritéria nezbytnosti a přiměřenosti vydání evropského vyšetřovacího příkazu je třeba hodnotit ve světle práva vydávajícího státu, neboť právě toto právo vymezuje druhy řízení, pro něž lze příkaz vydat. Proto pokud právo vydávajícího státu nestanoví jinak, nelze vydání evropského vyšetřovacího příkazu podmiňovat existencí domněnky spáchání závažného trestného činu založené na konkrétních skutečnostech. Legalita vydaných evropských vyšetřovacích příkazů přitom podléhá stejným podmínkám, jaké se ve vydávajícím státě uplatňují pro případné předání takovýchto údajů v čistě vnitrostátní situaci.

Naproti tomu není nikterak vyžadováno sledování stejných hmotněprávních podmínek, které jsou stanoveny pro shromažďování těchto důkazů ve vydávajícím členském státě. Evropský vyšetřovací příkaz totiž představuje nástroj justiční spolupráce v trestních věcech, která se zakládá na zásadě vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí, jež sama staví na vzájemné důvěře, jakož i na vyvratitelné domněnce, že ostatní členské státy dodržují unijní právo, a zejména základní práva. Vydávající orgán proto není oprávněn kontrolovat zákonnost samotného postupu, jímž vykonávající členský stát shromáždil důkazy, o jejichž předání vydávající orgán žádá. Opačný výklad by v praxi vedl ke složitějšímu a méně účinnému systému, který by zpochybnil cíl sledovaný Směrnicí.

Přesto Směrnice zaručuje soudní přezkum dodržování základních práv dotčených osob, když ukládá členským státům povinnost zajistit, aby se na vyšetřovací úkon vztahovaly opravné prostředky rovnocenné těm, které by byly dostupné v obdobném vnitrostátním případě. Současně ukládá členským státům povinnost zajistit, aby při posuzování důkazů získaných prostřednictvím tohoto evropského vyšetřovacího příkazu bylo dodržováno právo na obhajobu a spravedlivý proces. Proto pokud má soud za to, že se účastník řízení nemůže účinně vyjádřit k důkazu, který může rozhodujícím způsobem ovlivnit posouzení skutko-

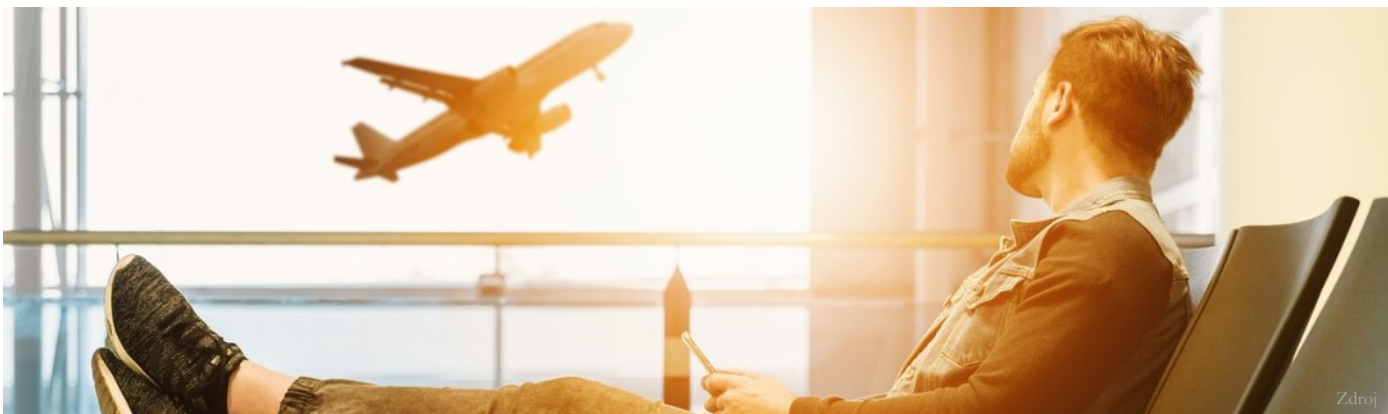
vého stavu, musí tento soud konstatovat porušení práva na spravedlivý proces a vyloučit tento důkaz, aby porušení zabránil.

Soudní dvůr byl rovněž konfrontován s výkladem pojmu „odposlech telekomunikačního provozu“ ve smyslu čl. 31 Směrnice, neboť s provedením takového odposlechu je spojena povinnost informovat příslušný orgán členského státu, na jehož území se odposlouchávaná osoba nachází. Uzavřel přitom, že tento pojem musí být vykládán autonomně a jednotně s ohledem na znění, kontext a cíl tohoto ustanovení. Ze všech těchto kritérií přitom vyplývá, že pojem „odposlech telekomunikačního provozu“ zahrnuje rovněž infiltraci koncových zařízení za účelem získání provozních, lokalizačních a komunikačních údajů internetové komunikační služby. S ohledem na mlčení unijního zákonodárce je přitom věcí každého členského státu, aby určil příslušný orgán k přijímání těchto oznámení. Pakliže přitom odposlouchávající členský stát není schopen tento

orgán určit, může toto oznámení zaslat kterémukoli orgánu, který považuje v této souvislosti za vhodný. Pokud však oznámení obdrží orgán, který není podle práva informovaného členského státu příslušný, musí za účelem zajištění užitečného účinku čl. 31 Směrnice oznámení z úřední povinnosti postoupit příslušnému orgánu.

Konečně pro případy, kdy je vydání evropského vyšetřovacího příkazu shledáno protiprávním, vyvstala otázka, zda ze zásady efektivity vyplývá povinnost nepoužít takto získané informace a důkazy. Soudní dvůr ve své odpovědi konstatoval, že přípustnost a hodnocení důkazů je v zásadě záležitostí vnitrostátního práva, avšak s ohledem na čl. 14 odst. 7 Směrnice nelze v rámci trestního řízení použít informace a důkazy, k nimž se dotčená osoba nemůže účinně vyjádřit a které mohou rozhodujícím způsobem ovlivnit posouzení skutkového stavu.

Patrik Provazník

Rozsudek ze dne 16. 5. 2024 ve věci *Touristic Aviation Services Ltd, C-405/23*

K odškodňování za zpoždění let v případě nedostatečné kapacity personálu k odbavení cestujících

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Soudní dvůr se zabýval otázkou, zda nedostatečná kapacita personálu letiště při odbavování cestujících mohla představovat mimořádnou okolnost ve smyslu čl. 5 odst. 3 nařízení, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě [1] (dále jen „nařízení“). Dospěl ke kladnému závěru, současně však zdůraznil, že aby byl dopravce zbaven povinnosti náhradu uhradit, musí prokázat, že této okolnosti nebylo možno zabránit, byť by byla přijata všechna přiměřená opatření, jež by umožnila její následky odvrátit.

Ve věci v původním řízení se jednalo o spor mezi společností (žalobkyní), jíž někteří z cestujících zpožděného letu postoupili své nároky na náhradu vůči letecké společnosti (žalované). Spor pramenil z toho, že v červenci 2021 došlo ke zpoždění letu z Německa do Řecka o 3 hodiny a 49 minut. Uvedené zpoždění bylo způsobeno z převážné části nedostatkem personálu k odbavení cestujících. Žalovaná se před vnitrostátním okresním soudem domáhala zaplacení částky 800 EUR za cestujícího. Okresní soud žalobkyni vyhověl.

Nezabýval se však otázkou, kterou žalovaná namítala – zda nebylo možné zpoždění předmětného letu odůvodnit mimořádnými okolnostmi ve smyslu čl. 5 odst. 3 nařízení. Žalovaná uplatnila opravný prostředek a odvolací soud na rozdíl od soudu prvostupňového pojal pochybnosti, zda mohla žalovaná zpoždění letu za předpokladu přijetí všech přiměřených opatření zabránit. Podal proto předběžnou otázku Soudnímu dvoru. Ta spočívala v tom, zda je třeba čl. 5 odst. 3 nařízení vykládat tak, že nedostatek personálu, který je pověřen odbavením cestujících, představuje mimořádnou okolnost ve smyslu tohoto ustanovení.

Soudní dvůr v první řadě shrnul, že osoby je možné považovat za cestující zpožděných letů pro účely nároku na náhradu, jestliže dosáhnou cílového místa určení o 3 a více hodin později, než bylo dopravcem plánováno. Tito cestující pak mají podle čl. 7 nařízení právo na odškodnění [s výjimkou případu, kdy byli o případném zpoždění předem informováni ve lhůtách podle čl. 5 odst. 1 písm. c)]. Vzniku nároku na uvedenou náhradu škody nicméně brání, pokud může dopravce prokázat, že zpoždění bylo způsobeno mimořádnými okolnostmi, kterým by nebylo možné zabránit ani při přijetí všech přiměřených opatření.

Pokud se jedná o konkrétnější vymezení mimořádných okolností ve shora uvedeném smyslu, je možné říci, že půjde o takové události, které 1) z důvodu své povahy či původu nejsou vlastní běžnému výkonu činnosti dopravce a 2) vymykají se jeho účinné kontrole. Tyto podmínky je třeba splnit kumulativně; zde Soudní dvůr odkázal zejména na rozsudek ve věci TAP Portugal [2], kde problém spočíval v úmrtí druhého pilota.

V kontextu první podmínky dále navázal na rozsudek ve věci SATA International – Azores Airlines [3], ve které došlo k výpadku systému dodávek pohonných hmot, který pramenil z existence všeobecného výpadku systému spravovaného letištěm. Právě otázka, zda bylo zpoždění při odbavování cestujících třeba považovat za všeobecný nedostatek ve shora uvedeném smyslu, je ovšem na posouzení vnitrostátním soudem. V případě kladného závěru by se nemohlo jednat o událost, která je z důvodu své povahy či původu vlastní běžnému výkonu činnosti dopravce.

Dále se Soudní dvůr zaměřil na otázku, kdy se událost může vymykat účinné kontrole dopravce. S odkazem na uvedený rozsudek ve věci SATA International – Azores Airlines [4] konstatoval, že je nutno rozlišovat „vnější“ události, nad kterými dopravce nemá kontrolu (způsobené přírodními vlivy či jednáním třetí osoby) a události „vnitřní“. V projednávané věci se přitom jeví, že nedostatek personálu plynul z činnosti příslušného letiště. Vnitrostátní soud zde musí nicméně sám posoudit, zda měla žalovaná možnost nad touto oblastí vykonávat účinnou kontrolu. V případě, že dospěje k závěru, že zpoždění letu

bylo skutečně způsobeno mimořádnými okolnostmi, bude ještě nutno posoudit, zda těmto okolnostem nemohla žalovaná zabránit, i kdyby přijala všechna přiměřená opatření, a zda byla přijata opatření odpovídající situaci a umožňující odvrátit její následky, aniž by byly podstoupeny neúnosné oběti (s ohledem na kapacity svého podniku v rozhodné době). V tomto případě by se mohlo jednat např. o možnost využít služeb jiného poskytovatele disponujícího dostatečnou kapacitou.

S ohledem na uvedené Soudní dvůr uzavřel, že nedostatečná kapacita personálu může představovat mimořádnou okolnost ve smyslu čl. 5 odst. 3 nařízení. Nicméně, aby byl dopravce zbaven povinnosti platit náhradu ve smyslu čl. 7 nařízení, musí prokázat, že této okolnosti nebylo možno zabránit, byť by byla přijata všechna přiměřená opatření, která by umožnila její následky odvrátit.

Jan Bena

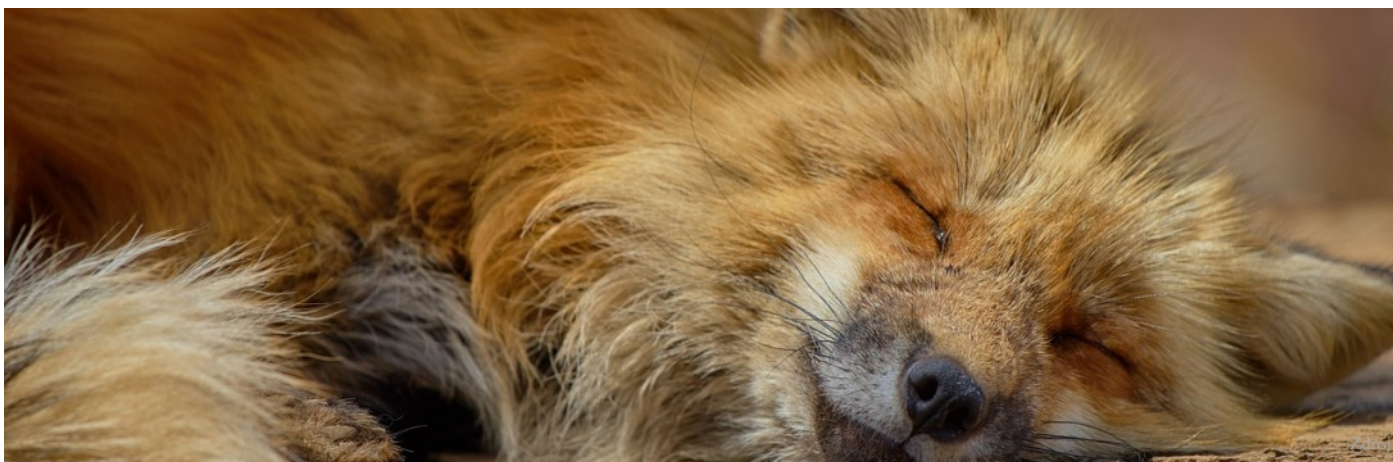
[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91.

[2] Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 5. 2023, TAP Portugal, C-156/22 až C-158/22, bod 18.

[3] Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. 7. 2022, SATA International – Azores Airlines, C-308/21, body 22 a 23.

[4] Ibid., body 25 a 26.

MONITORING LITERATURE

Systém evropského práva

- Naděžda Šišková: Společné evropské hodnoty a efektivita právních nástrojů pro jejich ochranu. *Jurisprudence*, 2/2024.

Evropské civilní právo

- Hans Schulte-Nölke: The Objectives of Directive 93/13/EEC on Unfair Contract Terms: An Overview after 30 Years of Case Law. *European Review of Private Law*, Volume 32, Issue 3 [pre-publication] (2024), s. 1–20.
- Sebastian Omlor: Unfair Contractual Terms under EU Data Act. *European Review of Private Law*, Volume 32, Issue 2 (2024), s. 173–192.

Mezinárodní právo soukromé

- Luboš Tichý: Volba cizího práva v ryze vnitrostátním právním vztahu. *Právník*, 4/2024.
- Magdalena Pfeiffer: K promlčení práva přiznaného cizím soudním rozhodnutím nebo cizím rozhodčím nálezem. *Právník*, 4/2024.

Srovnávací právo

- Florian Eichel: Pokračující škoda a promlčení v německém právu. *Bulletin advokacie*, 3/2024, s. 37–34.
- Kateřina Randlová: Dánský model flexicurity je jako stavebnice LEGO. *Právní rozhledy*, 12/2024.

Mezinárodní právo veřejné

- Marek Zukal. Několik poznámek k (ne)ratifikaci Istanbulské Úmluvy. *Jurisprudence*, 2/2024.
- Pavlína Minaříková. Sankce ukládané v rámci evropské unie vůči ruské federaci od anexe Krymu po válečný konflikt se zaměřením na veřejné zakázky. *Právník*, 6/2024.

Anna Čermáková

2/2024
BULLETIN

NEJVYŠŠÍ SOUD
ODDĚLENÍ ANALYTIKY
A SROVNÁVACÍHO PRÁVA

Příspěvky nejsou oficiálními vyjádřeními Nejvyššího soudu.

© Nejvyšší soud, ISSN 2464-8531